

GAZDASÁGI LAPOK

10. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. Márczius 5.

Zsák és ponyva

rendeléseket a nyári
idényre, áruhiány
miatt csak most

fapeckes kézi kévekötelek fogadhatók el.

Sürgőnyczim: **NAGELA BUDAPEST.** Vidéki telefon: 104—10, 35—92, 80—82. Gyár: Balaton-utca.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagyar
és kölcsönintézet

Budapest, V., Arany János-u. 10.

A ratógépek, fűkaszálók,

szénagyűjtők, szab. egyszerű és műtrágyaszóróval kombinált
vetőgépek, őrle- és daráló malmok, valamint az összes
gazdasági gépek az elismert legczélsebb kivitelben kaphatók:

SZÜCS ÖDÖN, BUDAPEST,
VI. KERÜLET, NAGYMEZŐ-UTCZA 66. SZ.

A tehének elvetélése

rendszeres következménye a tartós hüvely-

hurutnak.
... Olyan eseteknél, a hol más eljárás
cserben hagyott, a Bissulinnal szép eredmé-
nyeket értem el...
Deutsche Tierärztl. Wochenschr. 1910. 42. sz.

... Bissulin kezeléssel mindig a kívánt
eredményt értem el...
Münchener Tierärztl. Wochenschr. 1911. 15. sz.

... Háromnegyed évi használat után
... Bissulint a legmelegebben ajánlom...
Tierärztliche Rundschau 1909. 29. sz.

Bissulin csak állatorvosi rendelésre szállít-
tatik. Óvakodjunk a hamisítványoktól. Min-
den kuposka borítékpapírján rajta a Bissulin
név. Használati utasítás körképpel ingyen.
H. Trommsdorff, Chem. gyár, Aachen.

FRANZOSE

Gazdák figyelmébe!
Fogyók és munkások

élelmészére

LEGOLCSÓBB ÉS LEGTÁPLÁLÓBB
a cukrozott

KÁVÉKONZERV

Kapható: 46 grammos koczkadagoneként 13 1/2 fillér.
1 kg. 3.— korona.

HUSIPARI GÉPRAKTÁR BUDAPEST, IX.,
BAKÁCS-TÉR 5/g. sz.

Sürgőnyczim:
TURKSMA
Viehgeschäfft
Leeuwarden

Pontos
kiszolgálás

Elsőrendű
elismerő
nyilatkozatok

Eredeti hollandi hasas- és tenyész-

szarvasmarha

vételeket közvetít mérsékelt jutalék mellett

J. TURKSMA,

szarvasmarha kereskedése

LEEUWARDEN (HOLLAND).

Wiking-aratógépek

eredeti svéd gyártmányu

kaszáló-, marokrakó- és kéveköttőgépeket

hozzávaló kéveköttő-zsineggel

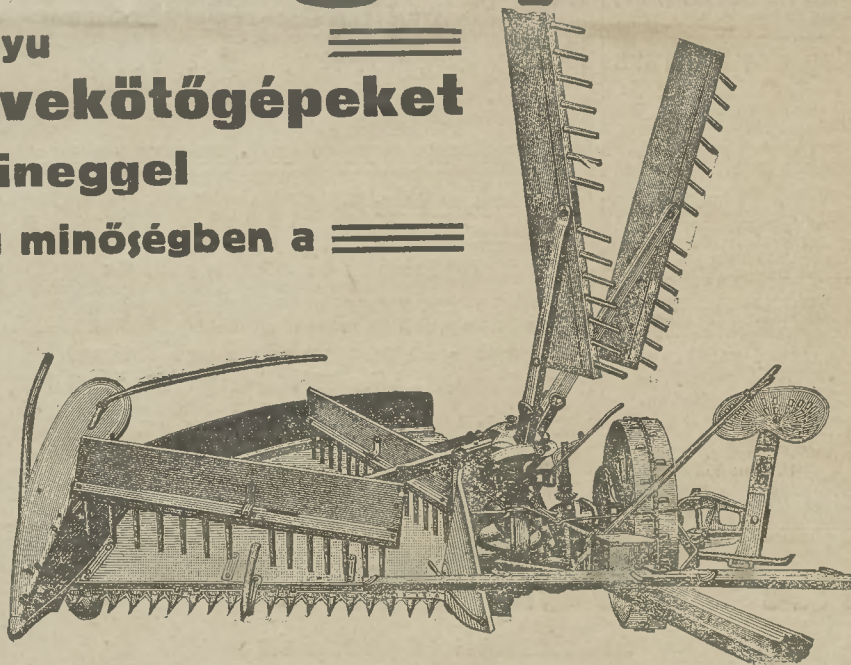
szállít, míg a készlet tart, elsőrendű minőségben a

Magyar Általános Gépgyár R.-T.

Budapest, VI., Váci-ut 141.

Sürgőnyczim: Magomobil. Telefon 45—15.

!! Nagy tartalék alkatrész-raktár. !!

Zsák-
és
ponyva-
kölcsönzés.

ZSÁK, PONYVA, ZSINEGÁRUK

legmegbízhatóbb szállítója
SCHILLINGER MIKSA
Budapest, V., Ruoff-rakpart 7. (Az országház
mellett.)
Telefon: 45—26. Alapított 1878.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéséért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ***

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel irt szavak 10 fillér. a legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Hreblay Emilné állattelepén, Eperjes.

Igen jól tojó hófehér orpington és gyönyörűen színezett kendermagos plimut tyukok fajtiszta tenyésztéssel darabonként 1 K árban előjegyezhetők és február hó 1-től kezdve szállíthatók az előjegyzés sorrendjében. Megrendelésnél a pénz egyidejűleg beküldendő. Választott yorksirei malacok, mindenkor élő súly kilogrammonként napi áron kaphatók. Ugyanott óriási belga házinyulak is kaphatók. Áruk 3 hónapos korban darabonként 10 korona. Azon túl havonta 3 koronával drágábbak.

Eladó facsemete.

Sorjának magastörzsi 5-6 éves jegyene nyár, akác, szil, nyír, juhar, éger, kőris, 2-3 éves akác, glódiósa, maklura-aurentiaka csemete. Nemes fűz- és tamariska dugvány. Sima és gyökeres Csabagyöngy és egyéb szőlővessző. Magastörzsi gyümölcsfákat jutányos áron elad, árjegyzéket küld Liptay Jenő nyirpazonyi csemete kertje, Nyíregyházán.

Szántógép kezeléshez jól értő szerező azonnal felvétefik. Csakis hosszú gyakorlattal bíró képzett szerelők ajánlkoznak „Megbízható EOU” jellegre.

Foxi, nőstény, természetes borz- és róka kóroterbe jól dolgozik, remek patkányirtó, jutányos áron eladó. Cím a kiadóhivatalban.

1855/1916. sz.

Temesvári vásárhirdetés. Az idei Szt. József országos vásár

folyó évi március hó 16-ától bezárólag március hó 20-ig fog megtartatni. Mindenféle állat felhajtása az országos vásárra március 16-ától, estitörtő-kön reggeli 5 órától kezdve meg van engedve. Temesvárot, 1916 évi január hó 28-án. A városi főkapitányságtól: Dr. Mikes Gábor, tb. főkapitány.

Reitter Oszkár

nagybecskerekli főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁIN”

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

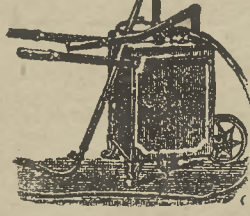
A biztos eredményért jótállás!

lemertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskereken.

Állások, pályázatok,

valamennyi szakmából olvasható az „Országos Pályázati Közlönyben”. Ingyen mutatóvényszám. Budapest, IX. ker., Üllői-út 55.

A Heller-féle
„King”
gyorsmeszelő
és fertőtlenítő
gép, az ecset-
munka 20-szo-
rosát teljesíti.

Gyártok azonkívül!

PITTORE ÉS TRIUMPH nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyui azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú szóróval) 60 koronától 320 kor.-ig.

IG. HELLER Bécs, II. Prater Schrotzbergstr. 1.
Kérjenek leírást. Képviselők kerestetnek.

Legnagyobb megtakarítás
időben
pénzben
és anyagban!

A „KING” kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyuk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „KING” tömlővezetékekkel többet teljesít, mint 20 ember ecsettel és mindenféle állványozást és előmunkálást feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifizetődik.

Alapítva 1831.

46 kitüntetés.

Telefon 32—58.

Telefon 32—58.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

vitorlavászon-, len- és jutaárugyár,
♦♦ kikészítő-, telítő- és festőde. ♦♦

Gyár: Lajtaszentmiklós.

Raktár: Budapest, V., Báthory-utca 6.

Vizmentes

szövetek, ponyvák, sátrak, öltönyök, köpenyek, lótakarók, tüzi- és itatóvedrek, kendertömlők.

Viaszkos-vászon waggon-kárpit, bőrvászon stb.

Kender- és jutaszákok.
Linoleum padlóbevonat.
Aratógépponyvák. ::
Gépkéveköztözsinegek.

Ajánlatok és minták ingyen és bérmentve.

Uj és egyszer használt lisztos és korpás ZSÁKOKAT

legjobban és olcsón szállít:

SCHLESINGER ÉS TÁRSA

zsák- és ponyvakölcsonzó intézet
Budapest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 36.

Kévekötk-, ponyva-, zsineg-, juta- és lengyártmányok gyári raktára.

Telefon 15—28.

Telefon 15—28.

A munkáltatási idényre ajánlunk

elsőrendű pestvárosi fehér tábla- és kitűnő vidéki perzselt

munkásszalonnát, valamint pestvárosi disznózsirt

a legmérsékeltőbb árban. Felhívásra kedvező ajánlatokkal készségesen szolgálunk

WEISZ LIPÓT és TÁRSA

disznózsir- és szalonnagykereskedők, Budapest, IX., Hentes-utca 17.

Sürgönyezim: „Weiszefett, Budapest.” Interurban távbeszélő „József” 14—50

A 33 év óta fennálló
FISCHER-féle

ZSÁK- és PONYVA- GYÁR

BUDAPEST,
Nádor-u. 31-33.

egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

Lópokróczok,
valódi amerikai

Manila-kévekötkök,
SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK,

jobb és olcsóbb a raffánál.
Egyszer használt ponyvák, termény- és lisztos-zsákok is állandóan jutányosan kaphatók.

Hirdetéseket felvesz

a kiadóhivatal.
Budapest,

VIII., József-utca 15.

TELEFON 118—44.

Az Augustza gyorssegély alap

Hadibiztosító osztálya
Budapest, V., Vilmos császár-ut 72.

Hadibiztosítást köt
harctéren levő vagy oda induló
katonák ott, vagy egyebütt bekövetkező

halálesetére mérsékelt díjtételek mellett

A kötvény a hadbavonult

özvegyének és árváinak

1000 koronát 45 koronáért,
biztosít 45 ha népfölkelő

és 70 koronáért, ha aktív vagy tartalékos.

A biztosítás 40 ezer koronáig szólhat, személyes jelentkezést nem igényel, mert megbízott által is megköthető. Orvosi vizsgálat nincs. Pótdíj nincs. A biztosítás egy évig érvényes és a díj megfizetése után azonnal hatályba lép. Az eddigi biztosítás összege 150 millió korona. Felvilágosítással készséggel szolgál az

Augustza gyorssegély alap
hadibiztosító osztálya.

TELEFON 118—44.

Fáj községben (Abauj megye) eladó mintegy

170 m. hold 18—19 éves tölgyerdő cserkéreg

kitermelése.

Ajánlatok: Dr. Vitéz Gyöző erdőtulajdonoshoz,
Abaujszemere intézendők.

75607 szám. X/2. 1916.

Vetőmag-eladás.

A mezőhegyesi és a kisbéri m. kir. ménésbirtokon a következő vetőmagvak állanak eladás céljából a gazdaközönségnek rendelkezésére, u. m.:

Mezőhegyesen:	árvarozsnak 100 kgként	160 K
	moharmag	74 »
	kevert fűmag (1/3 csomó sebir, 2/3 részben nádas-csenkesz)	180 »
	trigonell	64 »
Kisbérien:	kölesmag, 100 kgként	50 »
	oberndorfi répamag	140 »
	eckendorfi	140 »
	olajbogyó	130 »

A szállítás a vételár előleges befizetése mellett, vagy a megrendelő által oda küldött, vagy a ménésbirtok által az ő terhére beszerzett zsákokban történik.

A szállítás — míg a készlet tart — a megrendelés sorrendjében történik.
Budapest, 1916 február hó 19,

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

HADIFOGLYOK RÉSZÉRE

legolcsóbb reggelit és
vacsorát szolgáltatja a

Szövetség-Kávé cukorral

kilónként 3 korona.

FELLNER GYULA, Budapest, V., Lipót-körut 9. szám.

A Békéscsabai Sertéshizláló Részvény ársaság Békéscsaba
hizlálótelepén mintegy

1000 waggon sertésrágya

jutányos áron eladó.

!! Érdeklődőknek a társaság készséggel nyújt felvilágosítást. !!

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMIOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezei gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre 20 kor.
Fél évre 10 „
Negyed évre 5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.
Arjegyék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtatnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az a lapokban foglalt minden cikkért az utánnomlás joga fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

	Lap
Szemle	99
Az amerikai visszavándorlás. — Rotmayer Imre	100
Háborus tavaszi vetési tervünk. — Váradi Szabó János	101
A lóhere- és luczernmagnak ölmészölése piros bárczával. — Dr. Kozma Dénes	101
A Hortobágy növényföldrajza. — Dr. Rapaics Raymund	102
Könyvismertetés	103
Kérdések és feleletek	
Kérdések: Téli metszés	
Feleletek: Női kertészeti iskola	103
A hadifoglyok munkáját illetőleg következők tartandók szem előtt	104
Hírek	104

SZEMLE.

(A gazdasági helyzet kérdésekben. — Rossz termés kilátások. — Fehér liszt. — Bajok a kukorica körül. — Termeljünk magvakat.)

A miniszterelnök sötét szemüvege daczára is annak idején rózsásnak találta az 1915-iki termést, de most már beismeri, hogy rosszul volt tájékoztatva, már tudja, hogy csak 31 millió q buza termett. De hát akkor miért engedünk annyi gabonát és lisztet Ausztriának, ha magunknak is csak holmi pótlékokkal lesz elégséges a kenyétermény ujji? Egy régi előfizetők azt kérde: »Ki hallott olyat, hogy egy mezei munkás vagy gazdasági cseléd egy napra beérje 56 deka liszttel téstának és kenyérnek? a ki főleg csak kenyérral lakhat jól kis hagymája vagy zöldpaprikája mellett. Szalonnára, husra nem telik neki. Ily táplálkozás mellett hajnaltól estig nem huzhatja a kapát vagy a kaszát«.

Azzal vádolják a földbirtokosokat, hogy későn kérik a hadifoglyokat, azért nem kapnak vagy későn, avagy kisebb számban kapják őket; erre az állításra alaposan ráczáfolt egyik uriember, a ki december 8-án folyamodott és le is tette az ovadékat (fejenként 30 K-t), de ma, midőn e sorokat írjuk — noha már márczius van — még mindig nem kapott egyetlen egy fogoly munkást sem, pedig a tavaszi vetés ideje a homokos földeken már meg is kezdődött. Ki itt a késedelmes?

»Vessünk be minden talpalatnyi földet! Parlagon ne maradjon semmi!« Ezek a kiadott jelzavak és márcziusban ismét lórosorozás lesz az ország több megyéjében. »Tessék többet ter-

melni« kiáltják a nagy bankok vezetői, de mivel, ha nincs iga, ha nincs munkás? ezt kérdezzük mi tőlük, de eddig még adósak maradtak a felelettel.

Dombóvárott a minap néhány hadisegélyben részesült cselédasszony nagy bevásárlásokat eszközölt képek és tükrökben is a többi között, aztán a felesleges pénzükkal a korcsmában felöntötték a garatra s parázs verekedést rendeztek, úgy hogy a képek elszakadtak, a tükrök összetörték és csak a ráják kerültek haza. Ilyen s hasonló »épületes« dolgokat hallani utonutfélen és mezei munkára kirendelni az ilyen jómadarakat még eddig nem lehetett. Vajjon ezentul, most mikor a tavaszi munka ország-szerte megindul, lesz-e elég erély a hatóságokban az eddig henylő egyéneket rákényszeríteni a munkára, a dologra?

„Termeljünk czukorrépat“ zengik Kárpátoktól Adriáig, de ki fogja bekapálni, egyelni, kiszedni, tisztítani, fejezni, állomásra fuvarozni? Ez a nagy kérdés.

A helyzet vázolására talán elég e néhány kis kép.

*

A gazdák nagy része a lövészárkokban küzd a haza ellenségeivel szemben s az otthon maradt gyerekek, asszonyok és öregek nem bírnak annyi nyers erőt és ügyességet kifejtetni, hogy képesek volnának minden ezideig parlagon heverő földet bevetni, még ha szórva történnék is a vetés. Igás állat sincs arra, hogy kellőleg megműveljék a talajt, istállótrágya édes kevés, műtrágya majdnem semmi, tehát nincs mivel megjavítani a termő talajt, azért a jótermés reménye is ki van zárva s 1916 augusztus 16-ika után örülhetünk, ha annyit ad az Isten, a mennyi a Magyar szent korona országai népének élelmezésére kell. Ausztria ne számíton a mi feleslegünkre, mert az nem lesz, ha a helyzet nem változik. Tudjuk azt, hogy Galicziában, Bukovinában, sőt az orosz Volhyniában is szántottak, vetettek, fogasoltak, hengereztek s csépeltek is katonáink, hogy ne maradjon üres föld. Nálunk pedig nemhogy a gazda segítségére lenne a katonaság, hanem a gazdálkodás üzemének lehetőségétől is megfosztják a földmivest, elvéve tőle az emberi és igaerőt s nem pótolva semmivel a hiányt. Megirtuk már régebben, hogy az éghajlat- és talajminőséggel számolva, vidékenként adjanak vetési szabadságot a gazdaembernek, akkor, mikor tényleg dolgozhat is földjén, de ilyesmire a mérvadó körök nem hederitenek s most is márczius 15-ig adnak szabadságot a földmivélőknek, mikor talán addig vidékükön meg sem fogják tudni kezdeni a vetést. Szakértők meghallgatása feleslegesnek tekintetik, ez

baj. Fájdalom, mindinkább szaporodik nemcsak a kis-, de a közép- és nagybirtokosok között is az a szándék, hogy csak annyit termeljenek, a mi saját háztartásukra elegendő, többi marad ugar vagyis — mert művelve nem lesz — parlag. Már is akadt egy nagy bank, mely egész uradalmát műveletlenül hagyta; ennek majd számos követője, még bérlő is, fog akadni a tavaszon. Ugy látszik, az angolokat utánozzuk, kik vadászterületeknek hagyják a nagybirtokokat és a gyarmatokról hozzák be az élelmiszereket. De hol van Magyarországnak gyarmata? Honnét akarják pótolni azt, a mit magyar földön termelni elmulasztanak? Ma még ott állunk, hogy nemcsak ember, igás állat, de gép sincs elegendő mennyiségben a rendszeres gazdálkodáshoz, kevés az eke, nincs elég traktor- és gőzekekészletünk, de majd még boronákban, kapálógépekben és egyéb földmivélő eszközökben is épp oly hiány lesz, mint kaszáló- és aratógépekben. Mert ha esetleg (a mit azonban kötve hiszünk) kellő időben minden földünk be is lenne vetve, az a nagy kérdés, vajjon ki és hogy fogja azt letakarítani, behordani és elcsépelni? Ha csak (a miért naponta forró áhitattal imádkozik minden igaz honfi és honleány) a béke angyala még aratás előtt le nem száll erre a vérrel és könnyel áztatott ezeréves, édes, drága magyar hazánkra.

Add Istenem, hogy így legyen!

Falun voltam, rokonoknál, hófehér czipó került az asztalra; azt hittem tisztelemre sütöttek 0-ás lisztből kenyeret, de utóbb láttam a cselédség is ilyet eszik, sőt még a kórházban levő 30 katonai beteg és sebesült hajtárs is. Szeget ütött a dolog fejembe s hirlapírói szokás szerint a főbíró „meginterjuvoltam“ e miatt.

„Kérem — mondja a fő ur — járásunk részére lisztet rendeltem, de csak 7 vagon 0-ásat küldtek, más lisztünk nincs, tehát míg a H. T. meg nem könyörül rajtunk, addig nálunk még a koldus is fehér kenyeret eszik. Sürgönyileg kérttem ugyan már főző- és kenyérlisztet, de eddig nem érkezett meg egy kg. sem, mert bizony vagon hiányában leledzik a M. Á. V.

A Molnárok Lapja is hasonló esetet ír le egyik számában. Csakhogy, mint a szemle elején olvasható, nem mindenütt van ez így.

Ezeket olvasva, igazán csodálkozik a külföldi ember, hogy még sem boldog a magyar.

*

Tudomásunk szerint most kizárólag csak emberi táplálék és a hadsereg szükségletére szedik össze a kukoriczát, mert hogy kell a katonáknál, az bizonyos és hogy vannak vidékek hazánkban, a hol még béke idejében is kukoricza-kenyeret és egyéb ételeket esznek, az több mint

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle örlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint KITÜNŐ TAKARMÁNY értékesíthető.

AJÁNLATTAL SZOLGÁL:

HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52/g.

Sürgönczim: CASE BUDAPEST.

Eredeti
amerikai

CASE

gőzszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER amerikai benzinmotorok és lokomobilok.

bizonyos; de az szinte valószínű, hogy a gabona lisztkészlet, még az árpa hozzáadása dacára sem lesz elég augusztus 16-ig, tehát előre kell gondoskodni a keveréshez szükséges kukoriczáról. Egyelőre szárítják a kukoriczát, hogy készletben jól eltartható legyen és egészséges lisztet szolgáltatson. Eddig jól van így, de az már nem helyes, hogy se a H. T., sem a minisztérium nem akar arról tudni, miszerint a kukorica csirájának eltávolítása után lehet csak tartós lisztet előállítani. (Lásd mult heti számunk erre vonatkozó hírét.)

A szeszgyárak most kukoriczát nem kapnak, legfeljebb ha emberi élvezetre már nem alkalmas romlott áruból ended át nekik nagykegyesen a nmltg. földm. minisztérium. Azzal ki törődik most, hogy esetleg a szeszgyári moslák tehenek takarmányául szolgál s a tej beteg katonák, sebesültek és kis gyermekek táplálására okvetlen szükséges volna? A felnőttek csak meg vannak valahogy tej nélkül, de a gyermekek nem lehetnek s mert a tehenszűk beszűntetése napirenden van és a mennyiben a tejelőállítás fokozatosan apad, oly mértékben növekszik a gyermekhalandóság.

Sertéshizlálásra nem csak a gazda nem kap kukoriczát, mert sajátjából sem hagynak annyit nála, mint a mennyi ezen célra szükséges volna, hanem a hivatásos hizlálók is, a kik a lakosság élelmészére már évtizedek óta hizlálják a sertéseket, el lettek utasítva kukorica iránti kérelmükkel s kénytelenek lesznek félhizottan piacra dobni állataikat. Hogy ez a hushíánytól eltekintve, a zsírra nézve mit jelent, ezt magyarázni felesleges. Hanem azért voltak s vannak, kik kiviteli engedélyt kapnak kukoriczára. Hogy lehet ez?

Talán még sem boldog a magyar!

A mit a magyarok pusztításában nem képes keresztülvinni a bomba és srappell, az a bizonyos és hiányzó intézkedések, a tehénlevágást tilalmazó rendelet hiánya és a többi meglevő rendeletek végre nem hajtása cselekszi meg.

»Pusztulunk, veszünk!

Mint oldott kéve, széthull nemzetünk!»

Milliókat adozunk a külföldnek mindenféle kerti magvakért, pedig nekünk kellene sok szép milliót bezsebelni zöldség-féle- és virágmagvak eladásából. Hogy ez lehetséges volna, mutatja nem egy uradalom példája, mely a borsó, a bab, a lencse, de még a saláta, karalábé, káposzta, kel, sárga stb. répa, petrezselem és más gyökérféle magot termelt nagyban igen szép jövedelem mellett. Pl. felemlítjük az egyik dunántúli uradalmat, hol a rossz 1915. évben is képesek voltak 5 q salátamagot termelni egy kat. holdon s minthogy 150 K-jával adták el (ma sokkal többet ér), tisztán 750 K-át jövedelmezett minden hold, mert a megmaradt polyva s szalma, vagyis a salátaszéna mint takarmány a költségeket majdnem teljesen fedezte. Ugy hallottuk 100 holdon termelték a salátamagot. Másutt az előző — kevésbé vizenyős években — termelt zöldségfélék egy év alatt majdnem a föld árát hozták meg. Mikor szavahívó egyénektől ezeket halljuk, sőt ezen adatokat okmányokkal igazolni is tudják, ugyanakkor értesülünk arról is, hogy a buza azon a vidéken a tulságos csapadék miatt silány terméssel jutalmazta meg a gazda fardozását s az alig 5 q, pedig műtrágya s jó művelést is kapott, kat. holdankénti átlag mellé a 36 K-ban megállapított hatósági határárt tudjuk, akkor nem csodálkozhatunk, hogy a buza vetési területe évről-évre apadni fog s ma holnap kivitelre alig fog maradni valami kevés.

Az amerikai visszavándorlás.

Irta: Rotmayer Imre.

Minneapolis, 1915. decz. 29.

I.

A háboru vér- és emberáldozatot kíván, hazánkban legjobbjai pusztulnak el a véres csatamezőkön s ezen áldozatokat egy, mint hangoztatni szeretjük, földművelő államban, a földművelés érzi meg. Hazánkban az ipart, a földműveléshez viszonyítva, nem éri oly nagy vesztség. A munkáskéz pótlása a nyugalmas béke beálltával a legfontosabb és merem állítani, — a legnehezebb kérdés lesz. A Gazdasági Lapok egyik régebbi számában, még a világháboru kitörése előtt megemlékeztem az Amerikában élő magyar földművelők és mezei munkások helyzetéről és a visszavándorlásról. Mint említettem is, az amerikai városokban mintegy egy millió magyar él s a vidéken is mintegy 2—3 százezer, ezek természetesen csak hozzávetőleges számok, mert ezt pontosan nehéz megállapítani, miután sok köztük az amerikai állampolgár s az, ki — ez a nemzetiségeknél található — osztráknak vallja magát.

Az Amerikában élő magyarokat két csoportra oszthatjuk, az egyik résznek a családja is itt van, a másik csoportba oszthatjuk azokat, kik családjukat otthon hagyva, csak maguk jöttek ki »pénzt csinálni.« Ez a rész, a mint lehet, hazamegy, hazahuzza családját, kis földje, háza, vagyis a röghöz való ragaszkodás. Az itt élő családok magyarnál már nehezebb a kérdés, ezek közül is — sajnos — hazánkra nézve elveszett az, kinek itt háza, földje, esetleg homesteadja van. Megfigyelve az amerikai magyar lélektanát, állítom, hogy a föld, a rög, az, a mi megszeretteti honfitársainkkal Amerikát, tulajdonát el nem adja, sőt ha lehet, szerez hozzá. E tekintetben hazánkra nézve itt meglehetősen kedvező a helyzet, mert az európai bevándorlók között a magyar az, ki nem igen folytatja otthoni mesteriségét, inkább városban keres munkát, véleményem szerint a dolog nyitja az, hogy a városban és dolgozva, hamarabb remél kis vagyont szerezni, a mivel otthon boldogulhat, esetleg itt kezdhet valamit.

Frederic C. Howe new-yorki bevándorlási biztos adatai szerint a bevándorlók 72%-a városban él s csak 28% keresi vidéken boldogulását, hogy minő az arányszám a magyar bevándorlóknál, pontosan nem tudom, mert e tekintetben nem áll rendelkezésemre statisztikai adat, de néhány nyugati államtól eltekintve, megfordultam az Egyesült-Államok sok helyén s a városokban mindenhol találtam magyart, a farmokon bizony nem sokat. Vidéken is inkább egyes magyar kolóniákon él (Wisconsin, vagy a délen Árpádhon stb.)

Igy remélni lehet, hogy a városokban élő honfitársaink, ha otthon megfelelő megélhetésre van kilátásuk, a háboru után tömegesen fognak hazatérni. Igen, az amerikai magyarság nagy része készül haza s haza is megy, de más kérdés az, vajjon otthon megtalálja-e boldogulását és lesz-e megélhetése? A kivándorlók legnagyobb része a földművelők sorából kerül ki, ezeknek egy vágya van — a földszerzés, — ha ezt biztosítják neki, úgy a magyar szorgalommal párosult amerikai tapasztalat és itt-ott elsajátított jankee üzleti szellem mellett boldogulni fog.

Nehéz kérdés lesz a visszavándorlóknak eleendő földterület biztosítása. A hazai lapok nyomán az itteni magyar lapok már megírták, hogy

szó van a kisebb földterületek eladásának megátalásáról. Ez otthoni szempontból helyes lenne, mert másképpen nem lehet a magyar kisbirtokos földétségének gátat szabni. A kis földterületek eladásának szabályozása helyes ut az állattenyésztés és az intenzivitás emelésére. Más megvilágítás alá esik ez a kérdés az amerikai visszavándorló szempontjából, mert ha földet nem szerezhet, véleménye szerint, el van vágva előtte az ut a boldogulástól. A két ugy gazdaságilag, mint közgazdaságilag oly végtelenül fontos kérdést bármely uton s bármely módon össze kell egyeztetni.

Leghelyesebb volna a föld maximális árának megszabása, természetesen ez nem történhetik általánosan, hanem esetről-esetre, akár a földművelésügyi kormány erre hivatott közegei, akár, mi talán a leghelyesebb volna, az illető vármegye gazdasági egyesülete által Az ármeghatározás, illetve annak maximálása az 50, esetleg 100 holdnál kisebb földterületekre vonatkozna. A kormány az amerikai visszavándorlóknak földhöz juttatása céljából engedélyezhetné néhány nagyobb kötött birtoknak a tulajdonos által talán ugy is óhajtott feloldását és parcellázását. Az egész államnak, az egységes nemzetnek kell, hogy célja legyen az idegenbe szakadt honfitársak visszatelepítése, mert e kérdés helyes megoldásával növelhetjük a nemzeti vagyont, pótolhatjuk részben a munkáshiányt, szaporíthatjuk az ország népességét és végül visszaadhatjuk a hazát azoknak, kik itt élnek, de szívük otthon van...

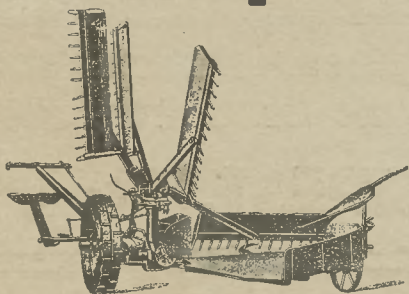
Ezek oly kérdések, melyeknek megoldása nemcsak sürgős, hanem égető is. Maga Amerika is aggódik, tőle telhetőleg már is védekezik és mindent elkövet a majdani bevándorlás fokozása és a visszavándorlás megátalása érdekében. Nincs hét, hogy minden nagyobb lapban e kérdésről néhány cikk meg ne jelenne; ez természetesen is, hisz ne feledjük, hogy az amerikai szövetségi kormány hivatalos adatai szerint az állam területének 48%-a műveletlen és munkáskéze vár. Ez elég ok arra, hogy az amerikai kormány ez ügy érdekében mindent elkövessen. A háboru előtt nem igen lehetett hallani az „Istate Bureau of Industrie and Immigration“-ról, ma, bármerre fordul az idegen ajku bevándorló, oda utasítják, ott minden irányban segítségére vannak, irányítják és védelmezik.

Henry Smith Williams, a „The Historians“ History of the Word szerkesztője nemrégiben egy nagyobb tanulmányt adott ki a következő jelmonddal: „the immigration problem és preeminently a problem of tomorrow.“ (A bevándorlás a holnap legfontosabb kérdése). Alapos ismeretekkel is gondos körültekintéssel gyűjtött adatokkal világítja meg az Amerikára nézve fontos bevándorlási kérdést. Statisztikai adatok szerint minden háboru után növekedett a bevándorlás (angol-bur, orosz-japán, balkáni, olasz-török háboruk); adatai szerint a háboru után a hadat viselő népek hazájában a megélhetés megdrágult, a munkás- és kereseti viszonyok rosszabbodtak, tehát a bevándorlás növekedett, ezt reméli a mostani világháboru után is. Kormányunknak, a nemzetnek kötelessége ezt megátalolni, utlevélkényszerrel, vagy annak felfüggesztésével a kivándorlás meg nem gátolható s ha részben csökkenthető is a kivándorlás, azzal még nem mozdítottuk elő azinnen való visszavándorlást.

Három évi itt-tartózkodásom alatt sokat és előszeretettel foglalkoztam a magyarság itteni, nem éppen rózsás helyzetének tanulmányozásával, a

Legujabb világhírű

marokrakó aratógépeket, fűkaszalókat
és minden- **kapálókéket,** melyekhez 2 könnyű lo teljesen elégséges, legolcsóbb
nemű árban legmesszebbmenő jótállással azonnal szállít raktarról

Dénes B. Betétitársaság, Budapest, VI. ker.,
Vilmos császár-ut 61/G. szám.

Az állandó nagy keresletre való tekintettel, szíveskedjék megrendelését már most feladni.

KÜLÖN OSZTÁLY: legujabb lisztörlo darálómalmokban, mindennemű motor cséplőkészletekben és gazdasági gépekben.

visszavándorlás kérdésével s e, a nemzetre oly fontos kérdés megoldásának lehetőségével.

Röviden összefoglalva, megfigyeléseim végeredménye az, hogy ez a kérdés csak úgy oldható meg, ha a kormány a visszavándorlók hazajutását elősegíti, költségeit részben, esetleg egészen fedezi és otthon őket földhöz juttatja. Már évekkel ezelőtt hallottam — olvastam a magyar tengerhajózás fokozásáról, egy magyar-amerikai hajózási vonal beállításáról, nem lehetne ezt megvalósítani? Amerikai hajózási vállalatok, pénzemberek örömmel mennének bele, hisz az amerikai tőke a világon mindenütt ott van, a hol „pénzt lehet csinálni.“ Miért adjuk idegennek, még hozzá angolnak (Cunard Line) a busás hasznot, midőn azzal a nemzeti vagyont gyarapíthatjuk, külkereskedelmet emelhetjük és idegenben szakadt véreink hazajutását elősegíthetjük? Ezek mind megoldásra váró problémák, melyeknek helyes megoldása, célirányos vezetése csak a nemzetet, szeretett hazánkat teheli nagyobbá, gazdagabbá és tekintélyesebbé.

Az Egyesült-Államok keleti, északi és közép-részét ismerve, az itt tartózkodó magyarságnak csak a 20–50 éves korig való férfait számítva, mintegy 90–100.000 lélek az, kinek terve a visszatérés. Egy százezer munkás kéz, százezer életerős férfi, kikre egy a mezőgazdasági, mint az ipari téren otthon nagy feladat vár. Megfelelő módon ezt a hozzávetőleges számot még fokozni lehet.

(Folytatjuk)

Háborus tavaszi vetési tervünk.

Irta: Váradi Szabó János.

A milyen könnyen átestünk a tavaszi vetési előirányzat összeállításán a múltban — a rendes viszonyok között — éppen olyan nagy gondot okoz az ma, a mikor az ősziektől vetetlenül maradt óriási terület beveteményezése is a mostani tavaszra vár megoldásra, másrészt pedig az ezen munkálatok végzésére való fogatos erő is olyan fogyatékosan és silány minőségben áll rendelkezésünkre, hogy annak jóformán minden lépése előre megfontolandó és csak ez után hajtandó végre. Ezekhez járul még a kézi erő szükséglet szigorú számításba vétele és a meglévőnek megfelelő méltánylása is; mindezeket végül a szükséges vetőmag és műtrágya beszerzésének nehézségei, a mit ezek helyszíneire való szállításának sokszor alig legyőzhetetlen akadályai tetőznek be; miért is mindezek a nagyon is jóelőre való gondoskodást minden irányban megkövetelik.

A természetű növények megválasztásánál tehát első sorban is az említett körülmények mérlegelendők teljes alaposítással és csak ennek megtörténte után következhetik minden egyéb szempontnak megfelelő figyelembe vétele és méltánylása.

Vagyis: mindenekelőtt a megválasztandó növények fogatos- és kézi erő munkaszükségletét kell nagyon alaposan és akként számításba vennünk, hogy a természetre felkarolt növényeink nemcsak éppen elvethetők legyenek, hanem a megmivelésük is úgy válják lehetővé, hogy ezáltal — esetleg — egy másik növény elvetése ne akadályoztassék. Tehát olyan előszámítást kell a helyi viszonyok és az üzemmstatistika igénybe vételével készítenünk, a mely a minden körülményre kiterjedő részletességgel figyelmesen mérlegeli az eshetőségeket ez ezek szem előtt tartásával, különösen a fogatos erőnek energiáját — minden furfangot és leleményességet előszedve — teljes mértékben kihasználja és érvényre juttatja, mert a hiányzó kézi erő valahogyan pótolható volna, de az ígás erő pótlására ajánlott motorikus erő csődjéül — bocsánat — de előre is félek. Ugyane téren eddig csak a nagytestű, magajáró gépeket ismerjük, de ezekről

is tudjuk, hogy főleg csak az őszi szántás végzésére valók, sőt még nedves őszen és ragadós talajon még erre sem, nemhogy azokkal normális időjárás és talajviszonyok mellett is kora tavaszon kielégítő munkát lehessen végezni. Hiszen nagyon jól tudjuk miként lehet a tavaszszal, nem idejében szántott földet, már a vonóállatok által is összetapostatni és az egész időnyre úgy elrontani, hogy az a szó teljes értelmében: terméketlen közziklává változik át. Tehát a korai tavaszi munkák végzéséhez — legalább egyelőre — csakis a meglévő igavonó erővel számolhatunk és ennek tökéletes kihasználása érdekében minden lehetőt elkövetnünk kell.

Szigoruan számolnunk kell tehát a választandó növények úgy vetési-, fejlődési-, érési-, aratási- és betakarítási idejével, mint az ezen időszakokban igényelt fogatos- és kézi erő szükségletével és ezeket a növényeket — legalább tervünk szerint — egy válogassuk össze, hogy egymás munkálatait legalább is ne hátráltassák, ha már ebben egymást támogatni, egymást segíteni nem képesek; de sőt: megfelelő, rendes időjárás mellett arra lehessen kilátásunk, hogy az egymás kölcsönös támogatása — valószínűség szerint — az által válhassék ténnyé, hogy egy a fogatos-, mint a kézi erőnek teljesebb kihasználását teszik lehetővé.

A növények megválasztásánál figyelembe kell vennünk azt a körülményt is, hogy például a fogatos kapáló (egy, vagy több soros) eszközökhöz csakis akkor fordulhatunk, ha az ígás erőnek más — kiszabott — elfoglaltsága nincsen, különben pedig mindent kézi erőre kell alapítanunk; így jut azután a kézi planetteknek nagyon fontos és kiterjedt szerep. Ezeknek, a nekik megfelelő talajállapot melletti igénybevétele által, nemcsak a kézi erő jobb kihasználását érhetjük el, hanem ezek révén, ugyanazon erővel, olyan más munkák elvégzéséhez is hozzájutunk, a melyeket különben mellőzni, vagy elhanyagolni volnánk kénytelenek.

Egyáltalában manapság *nem az olcsóság, hanem a »lehetőség«* a határozó tényező a termelésben, mert tudvalevőleg a termények és termelvények becsét nem a termelési költség, meg a polgári haszon nagysága határozza meg, hanem az, azok értéke szerint alakul, megtoldva — egy jócsomó közvetítő kereskedelmi uzsora nyereségösszegével, — előállításuk körül első sorban a technikai „lehetőségek“ és „nem“ ezek költsége visz döntő szerepet.

Tehát ezeknek a lehetőségeknek megfelelő figyelembe vételével és kellő méltánylásával kell most tavaszi vetési tervünket összeállítani, ha azt akarjuk, hogy annak a rengeteg vetetlen területnek a javarésze nemcsak idejekorán, de végeredményében hasznot hajtólag is legyen termelésre felhasználható.

A vázolt körülmények szem előtt tartásával, természetű növény megválasztásával — élelmezési készségünk biztosítása szempontjából — első sorban az olyan mindennapi emberi táplálékot képező és sok táplálékanyagot szolgáltatató növények jönnek figyelembe, a melyek *termesztése nem kockázatos*, tehát azok biztos eredményt ígérnek, a melyeknél *az előlegezett munka és költség* — legalább emberi számítás szerint — *biztosan megtermi a maga gyümölcsét*.

Talán nem lesz felesleges, ha ezek után névszerint felsoroljuk a tavaszi vetési tervünk tárgyát képező növényeket és röviden néhány megjegyzés kapcsán méltányoljuk azokat a vázolt nézőpontból, a melyeknél mindenesetre az élelmezési készségünk biztonságát közvetlenül szolgálók veendő első sorban figyelembe, míg ellenben a közvetett hatásuk szerepe csak ezek után következhetik. Ezek volnának:

(Folytatjuk)

A lóhere- és luczernamagnak ólomzárólása piros bárczával.

A lóhere- és luczernamagvásárló gazda az idén kétféle állami ólomzár alatt forgalomba kerülő lóhere- illetve luczernamaggal fog találkozni. Az egyik ólomzár már régi ismerős, sárga vagy szürke színű bárczával van ellátva, melyen a zsákban lévő áru minőségére vonatkozó következő szöveg olvasható:

„Az ebben a zsákban lévő lóhere, (illetve luczerna)-magból vett minta arankamentesnek találtatott.“ Piros betűvel ferdén nyomva: „Az eladónak nem áll jogában a felnyitott zsák tartalmának arankamentességét jelen bárczával igazolni, mert e bizonyítvány csakis a plombbal elzárt zsák tartalmára vonatkozik.“

A másik ólomzár új, melyet a földmivelésügyi minisztérium a jelen év folyamán léptetett életbe, ezen új ólomzár feltünése okából *piros bárczával* van ellátva s rajta a következő szöveg olvasható:

„Ebben a zsákban foglalt áru tisztított lóheremag (illetőleg luczernamag), mely kg.-kint *csak néhány szem arankamagot tartalmaz*. Csúpan takarmánytermelés céljára alkalmas és magnyerésre csakis abban az esetben használható, ha az esetleg fellépő arankafoltok a leggondosabban kiirtatnak.“

Ferdén nyomva a következő szöveg található:

„Az eladónak nem áll jogában a felnyitott zsák tartalmának tisztított voltát jelen bárczával igazolni; mert e bizonyítvány csak a plombbal ellátott zsák tartalmára vonatkozik.“

Ezt az ólomzárólást is a m. kir. vetőmagvizsgáló állomások végzik. A piros és sárga bárczás ólomzár alakra és nagyságra nézve teljesen megegyezik.

A mint a bárczák szövege mutatja, a sárga és piros bárczás ólomzárral ellátott heremag között arankatartalom szempontjából különbség van.

A sárga (rég) bárczával csak azok a heremagvak láttatnak el, a melyek szabályszerű (zsákonként 1500, legkevesebb 4500 gr.) minta vizsgálata alapján arankamentesnek bizonyulnak.

A piros bárczával való ólomzárólásnál a vizsgáló átlagminta 100 gr., melyben a vizsgálat alkalmával, ha csak 1 drb. nyaranka találtatnék, a zsák piros bárczás ólomzárt kap. Teljeség kedvéért az új ólomzárólási eljárásnál előirt szabály szövegét itt közöljük:

„1. Az áru előterjesztése zsákokban (csoportokban), vagy halomban (kiöntve) történhetik.

2. A zsákokban történő előterjesztés esetén az egyes csoportok 20 drb. métermázsás zsáknál nagyobbak nem lehetnek; a halomban való előterjesztett magmennyiség ennél több is lehet.

3. A vizsgálati minta oly módon veendő, hogy az egyes csoportokat alkotó zsákok mindegyikéből annak három helyéről szurt csappal egy-egy zsákból körülbelül 100, de csoportonként összesen legalább 2000 grm.-nyi mennyiség veendő. Az egyes helyekről vett kisebb mennyiségek összeöntve és gondosan összekeverve képezik az átlagmintát, a melyből a vizsgálati minta veendő. A halomban előterjesztett magmennyiségből is ilyen arányban veendő úgy az átlag, valamint a vizsgálati minta.

4. A vizsgálati minta rosták segítségével, vagy ezek nélkül *teljesen* átvizsgálandók (előbbi esetben tehát a rosta föle is).

5. Ha a vizsgálati minta arankamentesnek bizonyul, avagy benne csak 1 drb. nyarankamag találtatik az illető csoport, illetve halom ólomzárható. Ha a vizsgálati mintában azonban 2 drb. nyarankamag találtatnék, az átlag mintából egy újabb 100 gr.-nyi minta vizsgál-

A
„HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utca 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

landó, mely ha arankamentesnek bizonyulna, az előterjesztett és megmintázott mennyiség ólomzárható, ellenkező esetben pedig visszautasítandó. Önként értendő, hogy ha a vizsgálati mintánál 2-nél több nagyarámkamag találtatik, az áru visszautasítandó.

6. Az állami ólomzár varratlan zsákok hiánya esetén varrott zsákra is alkalmazható, feltéve, hogy az ép és heremag szállításra alkalmas.

7. Halom plombázásnál a megmintázott mennyiség minden métermázsza után a szabályszerű vizsgálati és ólomzáró díj számítatik fel.

8. Minden egyes tekintetben a fent idézett »Szabályzat a vetőmag ólomzárólásáról« (A m. kir. földművelésügyi miniszter kiadványai 1903.20. sz.), valamint az »Utasítás a vetőmagvak állami ólomzárólásáról (plombozásáról) teljesítő szakközvegeknek« (A m. kir. földművelésügyi miniszter kiadványai 1913.21. sz.) rendelkezései mérvadóak.

9. Az 1—7. pontban kivételesen előirt ólomzáró eljárás az imént idézett szabályzatban előirt rendes ólomzáró eljárás nem érinti, vagyis a kivételes ólomzáró eljárás mellett az idézett »Szabályzatban« és »Utasításban« előirt ólomzáró (sárga bárczával) ezentúl is teljesíthető.

A piros bárczás ólomzáró ellátott lóhere és luczernamag tisztasági foka és csirázóképessége is ugyanolyan, mint a sárga bárczával ellátotté. A két ólomzár között csak az áru arankatartalmában van különbség. Kis, vagy herefogó arankamagot a vizsgálati mintában egyik ólomzáró eljárás sem tűr meg, míg nagyarámkamag a piros bárczás ólomzáró 100 grammonkint 1 drb. kilogrammonkint, tehát 10 drb. jelenléte van megengedve. A sárga bárczás ólomzáró ellenben 1500, illetőleg 4500 grm. mintának a 20-as számú (1—1 mm lyukbőségű) szita-szöveten áteső aljában és 250 grm.-ot kitevő, a szitán át nem eső részében arankamagot a vizsgálatot teljesítő közeg nem talál.

A piros bárczás — ugynevezett engedményes — ólomzáró a kényszerítő nyomás alatt léptették életbe a háboru tartamára.

Egyrészt gyenge lóhere- és luczernamag termésünk, másrészt termésünk tulnyomó részének nagyaránkas volta a heremagkereskedőket abba a helyzetbe hozták, hogy vevőiket nem tudták arankamentes maggal kiszolgálni, mert ebből a szükséges mennyiséget nem tudták előteremteni.

Nagyaránkas heremagunknak lényeges része gondos és alapos rostálás után azonban annyira megtisztítható az arankamagtól, hogy az kilogrammonkint csak néhány darabot tartalmaz, szeket az árukat azután a vetőmagvizsgáló állomások ólomzáróják s így a gazdaközönségnek, a mely heremagot vásárol, rendelkezésére áll tisztított, de nem teljesen arankamentes, vetőmag s nem kénytelen elvetni a gyakran kilogrammonkint több száz, sőt ezer darab nagy arankamaggal fertőzött heremagot.

Együttal felhívjuk a gazdak figyelmét arra is. 1. hogy a piros bárczás ólomzáró ellátott, tehát kilogrammonkint néhány darab nagyaránkamagot tartalmazó lóherehernak a maximális ára 415 korona, ugyancsak ilyen összegben van a nem ólomzáró, de minőség tekintetében ennek megfelelő áru maximális ára is megállapítva, míg a sárga, illetőleg szürke bárczával ólomzáró lóherehernak maximális ára 445 korona.

Czelszerű, ha a gazda vásárlás alkalmával kétes esetben a minőség megállapítása végett valamelyik vetőmagvizsgáló állomáshoz fordul, miáltal visszaélésnek és esetleges károsodásnak elejét veszi.

Dr. Kozma Dénes.

A Hortobágy növényföldrajza.

Irta: Dr. Rapaics Raymund.

II.

2. A Hortobágy és két partja.

A ki a Hortobágy növényzetével rövid idő alatt akar megismerkedni, annak legajánlatosabb a nagy hortobágyi vasuti hid környékén bejárni a Hortobágy erének két partját s ladikon bevezetni a nádas sűrűjébe. Itt a Hortobágy legfontosabb növényei aránylag kis területen majdnem mind megvannak s biológiai szempontból is jól megfigyelhetők.

A Hortobágy náddal és gyékénnyel sűrűn benőtt medrének szabadabb víztükrén megismerhetjük ma már nagymértékben megfogyatkozott vízi növényeink több fajtát. Különböző helyeken különböző fajok uralkodnak s a víz állás szerint is évről-évre más meg más faj a tulnyomó.

Nagy fehér virágaival messziről szembeütünk a *Castalia alba*. Nagy foltokat borít a *Hydrocharis morsus-ranae*, vagy a sulyom: *Trapa natans*. Apró növényké a békalencse fajtái: *Lemma minor*, *trifulca* és *Spirodela polyrrhiza*. Néhol a *Ranunculus aquatilis* virágocskái láthatók nagy tömegben. A vízben pedig többnyire hamar megtaláljuk a rovarfogó *Utricularia vulgaris* t.

Hogy azonban ez a vízi flóra sem mondható gazdagnak, mutatja, hogy Ohaton a Tisza egyik levágott ágában, melyet Herepnek neveznek, az említett növényeken kívül még több más faj is díszlik, nevezetesen: *Polygonum amphibium*, *Ranunculus circinnatus*, *Ceratophyllum demersum*, *Myriophyllum spicatum*, *Oenanthe aquatica*, *Nymphoides peltata*, *Potamogeton crispus* és *pectinatus*, melyeket a Hortobágyban nem láttam.

Jellemző szövetkezet a Hortobágyban a nádas, melynek vezérnövénye a *Phragmites communis* és *flavescens*, néhol azonban nagy sűrűségeket alkot a gyékény is, *Typha latifolia* és *angustifolia* vagy pedig a *Glyceria aquatica*. Részben ezek között, részben pedig külön állományokban a Hortobágy vízének szélén még a következő fajokat láthatjuk:

Rumex hmosus, *Euphorbia palustris*, *Roripa austriaca*, *R. amphibia*, *Calystegia sepium*, *Stachys palustris*, *Lycopus europaeus*, *L. exaltatus*, *Alisma plantago*, *A. stenophyllum*, *Butomus umbellatus*, *Iris pseudacorus*, *Schoenoplectus lacustris*, *Bolboschoenus maritimus*, *Echinochloa oryzoides*, *Sparganium erectum*.

Ha most egybeült vizsgáljuk a vizek flóráját a Hortobágy területén, azt találjuk, hogy a tólaposok növényzete semmiben sem tér el az ismertetett növényzövegetettől, csak hogy ezekben főként a káka az uralkodó növény. Általában azonban nagyon nehéz a tólaposok növényzetét jellemezni, mert az időjárás szerint szeszélyesen változik. Sőt azt mondhatjuk, hogy a tólaposok többnyire teljesen növénytelenek s leginkább csak szórványosan találjuk bennük az említett növények egyikét vagy másikat s csak kevés olyan sűrűn benőtt tava van a Hortobágyban, mint például a Balmazújvárost környező tó*, a melynek nádas is, gyékénye is, kákája is nagy tömegekben nő s közöttük messziről gyönyörködteti a szemet az *Iris pseudacorus* sárga virágaival.

Épület környékén, a tólaposokban bőven nő a bürök: *Conium maculatum* s a *Roripa austriaca*.

A Hortobágy partján füzes is van, de egyetlen fűzfaj alkotja, a *Salix alba*. Az alföldi parti

* Bizonyára régebbi örödműt árka.

füzesek sokszor érdekes flórájából vajmi kevés fajnak akadunk itt nyomára. A *Rubus caesius* kapaszkodik a fűzek között, lent pedig a *Scutellaria hastifolia* és *galericulata* látható nagyobb mennyiségben. Bőven nő itt az *Agri-monia eupatoria*, *Verbena officinalis* s megjelenik a *Typhoides arundinacea*.

Az ohati tiszaparti füzesek flórája ennél sokkal változatosabb s a füzesek egyik fődisze, a *Leucoium aestivum* is bőven nő ott, itt azonban nyoma sincs.

Nyárfa, *Populus alba* is van a Hortobágy partján, kérdés azonban, nem-e ültetett példányok. Alföldi folyómellékeink jellemző nyárfacserjéit itt nem látni, az a néhány nyárfa, a mi a Hortobágy partját díszíti s melyeknek csoportját a délibáb olyan szívesen emeli a horizont fölé, mind magas fa.

Hogy ezek a nyárfák ültetett fák is lehetnek, arra vallanak a malomházi *mocsártölgyek*, melyek nem messze ettől a helytől délebbre a Hortobágyban levő szigeten vannak. A múlt század elején vízi malom volt itt, mely csak a negyvenes években pusztult el. Valószínű, hogy a sziget tölgyei a molnár ültetvényei. Akkoriban bizonyára bővebben volt víz Hortobágy medrében s így könnyebben ment a fatelepítés. Ma ez csak kevés helyen sikerül a Hortobágyon.

A nagy hortobágyi vasuti hid környékén a Hortobágy két partját egészen elütő növényzet borítja. Mindkét part jelentékeny szélességben húzódik párhuzamosan az ér vízével s mindkettő egyaránt jellemző formáció.

A keleti part üde és sűrű gyepszőnyegével jellemző alföldi rét. Sehol másutt a Hortobágyon ennyire zárt növényzövegetet nincsen. Ezt a rétet kiváló füve miatt, mive hogy egyáltalában nincsen benne savanyufű, kaszálják s innen kerül a legjobb hortobágyi széna.

A Hortobágy keleti partjának rétvét főként két fű alkotja, nevezetesen az *Agrostis alba* és az *Alopecurus pratensis*, melyekhez a víz felé néhol *Beckmannia eruciformis*, kifelé pedig a szárazabb szélén *Lolium perenne* csatlakozik. Ezeket kívül legfeljebb a *Lotus corniculatus* és *tenuifolius* tűnnek föl csapatosan, de ezek sem zavarják meg a rét pázsitjának üdeségét és tömörségét.

A vasuti töltés mentén kelet felé az állomásig elnyulik ennek a rétnak két párhuzamos ága s itt a gyepszőnyeg veszt sűrűségéből, ellenben érdekes növényekben válik gazdagabbá. Ezek közül kiváló figyelmet érdemel a *Peucedanum officinale* és az *Aster punctatus*, melyek néhány nyárfaliget fái között megmenekedik a kaszától s teljes nagyságára megnöve, virágozik. Ezek társaságában nő továbbá a Hortobágy egyetlen rózsája, a *Rosa austriaca* és egy érdekes *Centaurea*, a *C. casureperta*, mely a *C. oxylepis* és *pannonica* keverékfajának tartatik.

Egészen más a Hortobágy nyugati partja. Különböző sziknövénnyek nagy csapatokban nőnek, de a talaj mindenütt látható marad, sehol sem borítja gyepszőnyeg. Alábbi névjegyzék a legjellemzőbb fajok sorozatát mutatja:

Polygonum terrestre, *P. aviculare*, *Che-nopodium glaucum*, *Atriplex microspermum*, *A. tataricum*, *A. litorale*, *A. angustissimum*, *Suaeda maritima*, *Spergularia salina*, *Cerastium anomalum*, *Ranunculus sceleratus*, *Althaea micranthos*, *Potentilla anserina*, *P. supina*, *Trifolium fragiferum*, *Lotus corniculatus*, *L. tenuifolius*, *Glycyrrhiza echinata*, *Bupleurum tenuissimum*, *Verbena officinalis*, *Mentha pulegium*, *Aster pannonicus*, *Gnaphalium uliginosum*, *Matricaria chamomilla*, *Bidens tripartitus*, *Juncus*

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hirneves füstös-tulhevitőjével.

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszer úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmulnak és lényegesen kevesebb szemet fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51.

Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21.

glaucus, J. lamprocarpus, J. compressus, J. Gerardi, J. bufonius Bolboschoenus maritimus, B. monostachys, Carex secalina, Crypsis aculeata, Heleocholea schoenoides, Sclerochloa dura, Atropis limosa.

Ezekhez természetesen még sok ruderális és egyéb növény is bőven csatlakozik, sőt néhol a legelő és a vakszik növényei is nagyobb számban jelentkeznek. Ki kell emelnem, hogy a *Glycyrrhiza* a Hortobágy partján nem olyan jellemző mennyiségben jelenik meg, mint általában alföldi folyópartjainkon ez ismeretes. Megállapítható ebből a jegyzékből, hogy a nyugati part növényzete részben olyan növényekből áll, melyek keményebb folyópartjainkon, az Alföldön egyebütt is jellemzők, részben pedig olyan fajokból, a melyek a tölaposok szódás partjain is jellemzőek.

3. A rétlapos és a zombék.

Olyan mélyedésekben, hol a talaj csak száraz években s ilyenkor is csak ősszel szárad ki, viszont azonban a mélyedés sekélyisége miatt a legesőbb évből és évszakban sem magasabb a víz, mint térdig érő, rendkívül dus a vegetáció. Bármely évszakban látogassuk meg a rétlapost, mindig akadunk egy-két érdekes növényre benne.

Ha azonban több év gyűjtési eredményét összeállítjuk, akkor igen különösen ható névsorhoz jutunk, a mely olyan növénysseregletet árul el, a milyennel sehol másutt nem találkozunk. A növényföldrajz igen különböző formációk tagjaként ismeri ezeket a fajokat, itt azonban együtt vagy legalább is egymás szomszédságában találhatók.

A sekély laposok általában véve majdnem mind zombékosak, vagyis a lapos igazi fenekéből sűrűn, egymás mellett növényi töcsoportok emelkednek, úgy hogy ezek a zombékok lehetővé teszik, hogy szárazon gázoljunkat a lapon, akkor is, a mikor a zombékok között néhány centiméternyivel mélyebben még mindig arasznyi a víz.

A legjellemzőbb zombéksást, a *Carex Hudsonii*-t mindazonáltal mindeddig nem láttam a Hortobágyon, hanem azt tapasztaltam, hogy a hortobágyi zombék a *Carex acutiformis* töcsoportozata. Ez a sás egész Debreczen határában nagyon gyakori, nemcsak a Hortobágyon. Hogy a *Carex acutiformis* is alkothat zombékokat, annak botanikai irodalmunkban már van nyoma.

A zombékpárnák között igen érdekes s a Hortobágy flórája szempontjából kiváló fontosságú növényekre akadunk, a melyek fajai azonban ma már egyre ritkulnak egész Alföldünkön s a melyeket nálunk részben sziknővényeknek tekintenek, de ilyen jellemzésük mégis inkább csak fentartással fogadható el. Ezek a rétlaposok ősi mocsárnövényei.

A zombékok közé néha félsziget, néha pedig egészen szigetszerűleg szárazabb talajtömbök is benyulnak s ezeken részben a sziklegelő, részben egyéb, szárazabb talajon növő füvek nőnek, a melyek jelenléte különös jellemet ad a rétlaposok vegetációjának.

Egy ilyen hortobágyi zombékos rétlapos, nevezetesen a mátai kaszáló növényzete az alábbi névsor alapján ismerhető meg. Meg kell azonban jegyezni, hogy több növény a kaszálás miatt virágzó állapotban csak nagy ritkán látható, de virágtalan és csonka tövét azért mindig ott találhatjuk:

Thesium ramosum, Rumex crispus, R. acetosus, Polygonum terrestre, Euphorbia palustris, E. esula, Chenopodium acutifolium, C. album, Atriplex patulum, A. tataricum, Stellaria graminea, Ranunculus succulentus, R. repens, R. lateriflorus, R. mediterraneus, R. polyphyllus, Thalictrum angustissimum, Roripa Kernerii, R. Morisonii, Cardamine Hayneana, Viola pumila, Fragaria moschata, Potentilla reptans, Trifolium repens, Lotus corniculatus, L. teunifolius, Lythrum virgatum, L. hyssopifolium, Peplis portula, Bupleurum tenuissimum, Oenanthe media, Peucedanum officinale, Lysimachia nummularia, Convolvulus arvensis, Linaria intermedia, Gratiola officinalis, Veronica scutellata, V. postrata, V. serpyllifolia, Aiuga genevensis, Glecoma hederacea, Salvia nemorosa, Thymus collinus, T. lanuginosus, Mentha pulegium, Plantago maior, P. lanceolata, P. maritima, Centaurium pulchellum, Galium pa-

lustre, Aster pannonicus, A. punctatus, Gnaphalium uliginosum, Inula britannica, Pulicaria vulgaris, Xanthium strumarium, Bidens tripartita, Achillea collina, A. setacea, A. Neilreichii, Centaurea pannonica, Centaurea spinulosa, Scorzonera Jacquiniana, Taraxacum officinale, Crepis tectorum, Hieracium pilosellum, Juncus atratus, Schoenoplectus supinus, Holochoenus vulgaris, Heleocharis palustris, Carex vulpina, C. praecox, C. acutiformis, C. nutans, Panicum miliaceum (elvad.), Heleocholea alopecuroides, Alepecurus pratensis, A. geniculatus, Agrostis alba, A. canina, Beckmannia eruciformis, Poa annua, P. trivialis, Glyceria poiformis, G. scabriglumis, Atropis limosa.

Meg kell azonban jegyezni, hogy nem mindenik rétlapos flórája ilyen gazdag, sőt majdnem azt mondhatnánk, hogy a mátai kaszáló ebben a tekintetben szinte az egész Hortobágyon egyedül álló. Sok esetben jellegzetesebb zombékra is akadunk s ebben kiváltképpen a *Carex acutiformis* az uralkodó növényfaj. Gyakorlat az olyan sekélyebb laposok is, a melyekben a *Heleocharis*-on kívül alig látni egyéb növényt. Sőt vannak olyanok is, a melyekben a *Ranunculus mediterraneus* ezrei nyomják el a többi fajt. Az *Alopecurus geniculatus* is gyakori nagy seregekben, később pedig a *Heleocholea alopecuroides*.

Általában véve pedig a különböző évszakok és időjárás szerint nagy mértékben különbözik a rétlaposok flórája s egyéb tényezők szerint is más meg más lehet uralkodó füve. A Hortobágy erétől keletre, Balmazújváros felé például ősszel már messziről láthatók a laposok gyönyörű kék foltok alakjában, annyira ellepi őket az *Aster pannonicus*. Viszont a Hortobágy erétől nyugatra ősszel teljesen sárga foltokat alkotnak a laposok, s ha egy ilyen sárgálló lapost megtekintünk, kiderül, hogy sárga színét az *Inula britannica*-tól nyeri. Nyár folyamán, kivált a rétlapos pázsitfüvei, nevezetesen az *Atropis limosa, Agrostis alba, Glyceria fluitans, G. poiformis* s a *Beckmannia eruciformis* adjak meg a rétlapos tájképi jellemét s ilyenkor ez üdezőld és vörhenyes színben tűnik fel.

Száraz esztendőben nagyon elnyomorodnak a rétlapos és a zombék említett jellemző füvei s vagy egyáltalában elgazosodik mindkét formáció, vagy pedig egészen más növényfajok tűnnek fel a kutató szemében. A mátai kaszálón többek között a *Pucedanum officinale* hatalmas levélbokrait meg az *Aster punctatus* kóróját láthatjuk, de virágjában itt még sohasem láthattam egyiket sem és pedig a kaszálás miatt. Bőven található továbbá ilyenkor a mátai kaszálón olyan fajok, a melyek többé-kevésbé inkább xerofiliseknek mondhatók, mint például *Thalictrum angustissimum, Salvia nemorosa, Thymus*-ok, *Achillea setacea* és *Neilreichii, Centaurea*-k, *Carex praecox*, a melyekhez még több sziklegelői növényfaj is társul.

Ha a rétlapos emez általános képe után tovább vizsgálódunk, a vizezebb és tőzeges részekben található növénykéek vonják magukra figyelmünket, a melyek a laikusnak észrevétlenek maradhatnak, de a botanikus éppen ezeket keresi a legnagyobb érdeklődéssel.

Mindenekelőtt két boglárkafaj vonja magára figyelmünket, a *Ranunculus lateriflorus* és a *Ranunculus polyphyllus*. Igen kevés példányban található a *Cardamine Hayneana*. Ellenben egy ibolya, a *Viola pumila* annál bővebben nő a zombékpárnákon, bár halaványkék virágjainak nagyobb tömegeit csak akkor veszszük észre, ha szemünk már megszokta. Bőven nő a laponban a *Peplis portula* és a *Lythrum hyssopifolium* is. Szálanként találjuk az *Oenanthe mediá*-t. Nagy mennyisége található mindig a *Veronica scutellata*-nak, kevesebb a *Veronica serpyllifolia*, mely utóbira itt alig lehet ráismerni, annyira más a termete, mint például a debreczeni erdőkben, a hol szintén terem. Szép példányai vannak itt egy szittyónak: *Juncus atratus*. Apró káka a *Schoenoplectus supinus*, mely könnyen elkerüli a figyelmet. Ellenben a *Carex nutans* magasabb sásfaj s így hamar szembeötlik.

Valószínű, hogy további kutatások még jobban megnövelik ezeknek az érdekes növényeknek a számát s talán a *Ranunculus ophioglossifolius* is fellelhető lesz, *Kitáibél* ugyanis

látta és gyűjtötte ezt a ritka növényünket innen nem nagyon messze.

(Folytatjuk.)

Könyvismertetés.
Háborus gazdálkodás. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület könyvkiadóvállalata a „Pátria” irodalmi vállalattal és nyomdai részvénytársasággal közösen „Köztelek Olcsó Könyvtára” czímen immár évek óta folytatja a kisgazdák igényeihez mért, de azért a leg gondosabban megválogatott és korszerű színvonalon álló népies gazdasági munkáknak sorozatos füzetek alakjában való kiadását, a melyeknek olcsó ára és a hazai mezőgazdaság szükségleteihez alkalmazkodó tartalma nagy mértékben elősegíti a gazdasági szakismereteknek szélesebb körökben való, közérdekű népszerűsítését. A Köztelek Olcsó Könyvtára VI. évfolyamának 11—12. számú kettős füzeté gyanánt „Háborus Gazdálkodás” czímen valóban időszerű és hézagot pótló munka hagyta el a napokban a sajtót, a melyet többek közreműködésével Matlaszkovszki Tádé ismert gazdasági szakírónk és Mutschenbacher Emil dr., az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkára irták. A Köztelek Olcsó Könyvtárának ez a 164 lapra terjedő füzeté, a mely 2 korona 50 fillérért a Pátria r.-t. könyvkereskedése utján (Budapest IX., Üllői-ut 25.) rendelhető meg, a mezőgazdasági vonatkozású háborus törvényhozási és kormányzati intézkedések népszerű ismertetésén kívül gyakorlati utmutatást ad a rendkívüli viszonyokhoz alkalmazott mezei és kerti gazdálkodásra. Az első fejezet a termésértékesítésre és határárszabásokra, a gazdasági szükségleti cikkek beszerzésére, a személyi és dologi hadiszolgáltatásokra vonatkozó s a gazdasági munkaerő biztosítása érdekében fennálló rendelkezéseket, továbbá az itthonmaradottak jogait és kötelességeit ismerteti. A második fejezet a háborus viszonyok követelményeihez alkalmazott ló-, szarvasmarha-, sertés- és juhtenyésztés tekintetében, a harmadik fejezet a háboru alatti és háboru után való baromfityésztésre, a negyedik fejezet a méhészkedésre nézve ad gyakorlati szaktanácsokat. Az ötödik fejezet azokat a teendőket sorolja fel, a melyek a növénytermesztés terén a gazdára, a hatodik fejezet a zöldségtermesztés felkarolására tartalmaz hasznos utbaigazításokat, míg a hetedik fejezet a gyümölcsértékesítés és gyümölcseltartás arany szabályait foglalja össze az e téren többnyire még mindig tájékozatlan gyümölcsstermesztő kisgazdák okulására.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Téli metszés.

A múlt évben a gyümölcsfáimat télen metszettem meg, a miből az a kellemetlenség hátrult rám, hogy a vezérhajtásnak kiszemelt rügyek nem hajtottak ki. Mi lehet az oka?

K. H.

Felelet. Női kertészeti iskola című kérdésre.

A nők kertészeti kiképzésére hazánkban csak Budapest székesfőváros által életbe léptetett női kertészeti tanfolyam létezik és élénk látogatásnak örvend. Ez ideiglenesen, a földm. miniszter ur engedélye folytán a Budapesti M. Kir. Kertészeti Tanintézetben (Budapest, I., Ménesi-ut 45. —) talált elhelyezést. Idővel — valószínűleg — önálló gyakorlóteret és hajlékot nyerve, önállósíthatni fog akkor, t. i. ha a most szerzendő tapasztalatok annak életrevalóságát bebizonyították. Külföldön több magánkézben, államilag támogatott, vagy felügyelt női kertésziskola létezik. Így a többek között Wienben és a Berlin mellett Marienfeldben, a hol a nők teljes kertészeti kiképzést nyerne. Az egyes iskolák színvonala azok értesítőiből állapítható meg, miért is ajánlom ezek beszerzését. A mi „a kialakult véleményt” illeti, arra nézve megjegyezhetem, hogy az iskolák általában céljuknak megfelelnek. A női kertész tanulók pedig kedvvel, szorgalommal tanulnak és ha az általános kertészeti kiválasztják maguknak azokat a részleteket, vagy tételeket, a

melyek munkabírásuknak megfelelnek, úgy többnyire meg is találják boldogulásukat ezen a nálunk most még teljesen új téren is. Nálunk mindenestre a legjobb, ha önállóságra törekednek, mert egyelőre, legalább itt kevés fizetéses állásra lehet kilátásuk, nem úgy, mint külföldön, a hol szanatorium és magánkertészetek vezetésében, virágüzletek vezetésében stb. is alkalmazást találnak. Mint saját villa-, vagy házi kertjük vezetői és intézői is nagyon jól érvényesíthetik tudásukat, szintugy a gyümölcsök és zöldségművek feldolgozása és konzerválása körül, sőt mint Döry Etelka ujdombóvári hírneves konzervgyára tanúsítja, ilyenek megalapításában, vagy vezetésében is megtalálhatják boldogulásukat. Látható tehát, hogy a nők a kertészet valamely ágában nagyon jól érvényesíthetik enemű tudásukat és biztosíthatják maguknak a tisztességes megélhetést és jövőt. Tekintve végül, hogy egészségügyi szempontból is több tekintetben előnyös nők részére a kertészeti foglalkozás, mindenestre örvendetes az a mozgalom, a mely e téren is megindult.

A.

A hadifoglyok munkáját illetőleg a következők tartandók szem előtt:

A cs. és kir. hadügyminiszter a hadifoglyok igénybevételére nézve újabb a törvényhatóságoknak egyidejűleg külön megküldött részletes szabályzatot adta ki. A törvényhatóság első tisztviselője köteles gondoskodni, hogy e szabályzatnak a gazdaközönséget érdeklő részei a legszelebb körben haladéknélkül közzététessenek.

A hadifoglyok igénybevételére vonatkozó új szabályzattal hatályukat veszítették a hadifoglyok igénybevételére nézve előzetesen megjelent összes hadügyminiszteri, honvédelmi miniszteri és egyéb kormányrendeletek, amennyiben az új szabályzatban foglalt rendelkezésekkel ellentétben állnak.

A bizottságnak sürgős megalakítása a főispán felügyelete mellett a törvényhatóság első tisztviselőjének feladata.

Azok a városi törvényhatóságok, a melyeknél a mezőgazdasági termelésnek csekélyebb a jelentősége, nem alakítanak külön bizottságot, hanem ezek tekintetében a legközelebbi vármegyei törvényhatóságra kiterjedő hatáskörrel működő bizottság fogja a szükséges teendőket ellátni.

A törvényhatósági gazdasági munkabizottság a) megállapítja, hogy a m. kir. földmívelésügyi miniszternek rendelkezésére bocsátott és az általa az egyes törvényhatóságok részére meghatározott hadifoglykontingensből a törvényhatóság területén kinek és hány hadifogly adassék ki. A földmívelésügyi miniszter külön rendeletben fogja közölni, hogy az egyes törvényhatóságoknak mily kontingens fog rendelkezésükre bocsátatni;

b) ha később annak szüksége merülne fel, hogy a hadifoglyok a törvényhatóság területén más munkahelyre irányítottassanak, úgy ez iránt intézkedik és az átutalást egyidejűleg a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnoksággal, valamint a kiutaló foglytáborral közli;

c) a törvényhatóság területén feleslegessé vált hadifoglyokat a földmívelésügyi miniszternek és a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnokságnak bejelenti. Utóbbi a m. kir. földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik az elirányítás iránt;

d) a hadifoglyok elszállásolását, élelmezését, a velük való bánásmódot és általában a szabályzat pontos betartását ellenőrzi, illetve ellenőrzeti, különös tekintettel a közegészségügyi szempontokra. Ez a rendelkezés nem érinti a katonai hatóságok ellenőrzési jogát;

e) a hadifoglyok részére szükséges ruházat, cipők és takarók megszerzésénél közreműködik;

f) a hadügyminiszteri szabályzattal hadifoglyok tekintetében előírt óvadékok átveszi, kezeli, kiutalja és általában az ezzel kapcsolatos intézkedéseket megteszi.

A bizottság elnöke a törvényhatóság első tisztviselője. A katonai igazgatás a katonai és fegyelmi ügyek ellátására a bizottsághoz egy katonatisztvezényel ki, a ki kizárólag a katonai hatóságoknak van alárendelve. A bizottság tagjait a helyi viszonyok mérlegelésével a főispán hczájárlásával a törvényhatóság első tisztviselője nevezi ki. Mindenesetre szükséges azonban, hogy mezőgazdasági szakértőként a vármegyei gazdasági felügyelő, illetve erdőgazdasági ügyekben az illetékes királyi erdőfelügyelő, netán előforduló ipari ügyekben az iparfelügyelő véleménye is meghallgattassék. (A gazdasági egyesületek meghallgatására persze megint nem gondoltak, pedig elsősorban azok hivatvák a gazdák érdekeit és kívánalmait képviselni)

A hadifoglyok átengedése végett e rendelet kiadásának napjától az illetékes bizottsághoz kell az alispánhoz intézett beadvánnyal fordulni. E bizottság határozza meg, hogy a megállapított kontingensen belül hova és kinek adandók ki a hadifoglyok. A bizottság gondoskodik, hogy a hadifoglyok mindenkor oly munkahelyeken alkalmaztassanak, a hol munkájukra közérdekből a legtöbb szükség van. A hadifoglyok kiutalása végett a bizottság az e célból szükséges adatok (község, vasuti állomás; hadifoglyok száma, munka neme, kezdete stb.) közléseivel a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnoksághoz fordul. A parancsnokság a kiutalásról és arról, hogy a hadifoglyok mely táborból adatnak ki, a bizottságot értesíti.

Mihelyt a hadifoglyok a törvényhatóság területére megérkeznek, azokkal a bizottság rendelkezik. A bizottság jogosult, tekintettel azokra az érdekekre, a melyek a termék biztosításával, illetve más fontos közgazdasági tekintetekkel összefüggnek, a hadifoglyokat a törvényhatóság területén a felmondási határidő mellőzésével, más munkahelyekre átutalni.

Azok a hadifoglyok, a kik a jelen rendelet kiadása napján a törvényhatóság területén dolgoznak, a hadügyminiszteri szabályzat 2. §-ában megjelölt korlátozásokkal ezen a napon automatikusan a bizottság rendelkezése alá kerülnek azzal a megszorítással, hogy mindazoktól, a kik a hadifoglyokat átteleltették, a hadifoglyok csakis a hadügyminiszteri szabályzatban feltüntetett visszaélések esetében vonhatók el, vagy pedig sürgős mezei munka idején az esetben, ha az illető a bizottság véleménye szerint kevesebb fogolylyal is elvégezheti legsürgősebb munkáitait.

Az a munkaadó, a ki a régi feltételek alapján átengedett hadifoglyokat az új szabályzatra való tekintettel nem kívánja tovább igénybe venni, igénybevételüket a bizottságnál 14 nappal felmondhatja; a hadifoglyoknak ezzel kapcsolatos átutalása a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnoksággal és a táborparancsnoksággal közlendő.

Ha a törvényhatóság területén a hadifoglyok egy része már kellően nem lenne foglalkoztatható, úgy ezt a hadifoglyok munkaejének gazdaságosabb kihasználása érdekében a földmívelésügyi miniszterhez és a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnoksághoz be kell jelenteni.

A földmívelésügyi miniszter a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnokságnál működő hadifoglykiosztó kiküldöttség útján a hadifoglyok elirányítása iránt a kellő intézkedéseket megteszi.

A bejelentésnek 14 nappal előbb kell történnie, mielőtt a hadifoglyok elirányítása szükségessé válnék.

A földmívelésügyi miniszter, ha a gazdasági viszonyok indokoltá teszik, a törvényhatóság részére megállapított kontingensből hadifoglycsoportokat a törvényhatóság területéről más törvényhatóságba átirányíthat.

A bizottságnak jogában áll a hadifoglyokat az egyes munkahelyeken ellenőrizni, illetve a közigazgatási hatóságok által ellenőriztetni. A mennyiben a bizottság ily szemlék alapján, avagy katonai ellenőrzésből kifolyólag arról értesülne, hogy a hadifoglyok elszállásolása, ellátása, illetve a velük való bánásmód nem megfelelő, vagy általában a munkaadó a hadügyminiszteri szabályzat valamely feltételét nem tartja be, a bizottság saját hatáskörében intézkedik, indokolt esetben az illetékes elsőfokú hatóságnál a kihágási eljárás megindítása iránt a kellő intézkedéseket megteszi s a hadügyminiszteri szabályzatban megállapított esetekben a hadifoglyokat felmondás nélkül bevonja. A katonai hatóságok bevonási jogát ez a rendelkezés nem érinti.

A hadifoglyok elszállásolásának ellenőrzése és az egyéb egészségügyi szempontok tekintetében a hadügyminiszteri szabályzat alábbi rendelkezései irányadók.

A hadifoglyok, valamint az örkülönitmény tagjai megérkezésük (vonatról való leszállásuk) alkalmával a munkaadó költségén hatósági orvos által vizsgáltatnak meg. Ugyancsak a munkaadó költségén hatósági orvos által vizsgáltatnak meg a hadifoglyok és az örkülönitmény, nemkülönben a polgári örök is, a munka tartama alatt és pedig az első négy héten át hetenként, azután pedig kéthetenként. A hatósági orvosi vizsgálatot, valamint a hatósági orvosi (egészségügyi) felügyeletet a községi (kórorvos) is elláthatja. A hatósági orvosnak, a mennyiben a munkaadóval más megállapodást nem létesített, a hadifoglyok, a katonai és a polgári örök megvizsgálásáért és a hatósági orvosi felügyelet ellátásáért a következő díjazás jár: a) természetben adott fuvar, vagy a községi (kórorvosok) mellékjárandóságairól alkotott szabályrendeletben megállapított fuvardíj; b) ugyanezen szabályrendeletben megállapított távolsági díj; c) ha a megvizsgáltaknak száma, az öröket is beleértve, 5-20 ember 7 K, 21-50 ember 10 K, 51-100 ember 15 K, 101-200 ember 20 K, 200-on felül 25 K.

A vizsgálat kiterjed az elszállásolásra is. Ha ötnél kevesebb hadifogly (ört is beleértve) volna valahol kiadva, úgy a megérkezésnél és az első két héten a orvos hetenként a fentebb előírt legkisebb díjazás mellett köteles az ellenőrzést teljesíteni. Ezentul a vizsgálat ugyanezen díjazás mellett a helyszínén csak a munkaadó kívánására történik; ha a munkaadó az orvos kiszállását nem kívánja, úgy köteles a hadifoglyokat a hatósági (községi, kórorvoshoz) kéthetenként beküldeni, a mely vizsgálatért ez orvost annyi korona illeti meg, ahány hadifoglyot megvizsgált.

Ha a hadifoglyokat a község igényelte és osztotta szét, úgy azok a munkaadók fizetik ugyanezeket a díjakat, a kiknek a község a hadifoglyokat kiadta. A község a kiosztás alkalmával köteles a hatósági orvosi díjak fizetésére a fizetendő összeg köléseivel a munkaadókat figyelmeztetni.

A hadifoglyok és katonai, valamint polgári örök gyógykezelését illetőleg a munkaadó és az orvos közti szabad megállapodás irányadó. Gyógykezelésre a munkaadó magánorvost is alkalmazhat, a hatósági orvosi felügyeletet és vizsgálatot azonban csakis a hatósági, illetőleg községi és kórorvos láthatja el.

A ruházatok megszerzése tekintetében a bizottság az illetékes hadifoglytábor parancsnoksággal a szabályzat szerint közvetlenül érintkezik.

A hadügyminiszteri szabályzat értelmébe a

hadifoglyok tekintetében leteendő óvadékokat (fejenként 30, illetve a községek útján kért hadifoglyok után 20 korona) az alispán kezeli. Mihelyt valamely munkaadó a hadifoglyokat a bizottságnak rendelkezésére bocsátja és a foglyok átvétele alkalmával jogosult kifogás nem merül fel, az alispán köteles az óvadékok kiutalni. A bizottság feladata továbbá annak ellenőrzése is, hogy minden újabb átutalás alkalmával az előírt óvadék letétbe helyeztessék. A már kiadott hadifoglyok után — ha igénybevételük a 10. pont értelmében nem mondatott fel — az óvadékok legkésőbb folyó évi március hó elsejéig le kell tenni. Erről minden munkaadó, a ki hadifoglyokat alkalmazott, haladéktalanul, de legkésőbb folyó évi február hó 20-áig okvetlenül értesítendő.

A katonai őrszemélyzet fegyelmi ügyei tekintetében a bizottsághoz kivezenyelt katonatiszt intézkedik. A nyilvántartáshoz szükséges segédszemélyzetet a kivezenyelt katonatisztnek a törvényhatóság első tisztviselője bocsátja rendelkezésre.

Ez a rendelet a hadügyminiszteri szabályzattal egyidejűleg folyó évi március 1-én hatályba lép. A végrehajtás iránt a kellő intézkedéseket a törvényhatóság első tisztviselője köteles azonnal megtenni.

Mindazon tisztelt olvasóinkat, kik előfizetésüket netán meg be nem küldötték volna, teljes tisztelettel felkérjük, miszerint ezen hátralékjukat mielőbb póstára adni sziveskedjenek, hogy a lapok küldésében fennakadás ne legyen.

Dr. Sorauer Pál, egyetemi tanár, titkos kormánytanácsos, a növényorvosi tudomány jelenlegi legkiválóbb képviselője, f. évi január hó 9-én Berlinben meghalt. Kiterjedt és alapvető munkásságát lapunk egyik közelebbi számában részletesen fogjuk méltatni.

A Természettudományi Társulat közgyűlése. Legnépszerűbb tudományos egyesületünk, a Természettudományi Társulat, melynek tizezernél több tagja van, csütörtökön este trtotta meg közgyűlését a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. Köz tudomásu, hogy milyen eredményes munkát végez ez a tudományos egyesületünk a magyar kultúra javára immár hetvenöt év óta. Örvendetes, hogy a tagok száma folyton szaporodik, ami azt mutatja, hogy a magyar társadalom minden rétegében terjed a természettudományok szeretete. A Társulat életének elevenségét mutatja az is, hogy a közgyűlésen a háborus idő ellenére is kétszáznál több tag jelent meg.

Az elnöklő Ilosvay Lajos közoktatásügyi államtitkár megnyitó beszédében az erdélyi földgáz értékesítésének kérdését fejtegette főleg kémiai, de nemzetgazdasági nézőpontból is. Vázolta, mikorra hasznát vehetik a netán elégeskör keletkező hőnek a kis- és nagyipar, valamint a mezőgazdaságban. Részletesen fejtegette, mily nagy haszna lenne a kutak mentén keletkező üveg-, agyag-, cement-, fém- vagy faiparnak a gáz révén. A mezőgazdaságot a nitrogén csodásan föloldintó és a nitrogén oxidációs termékei bő alkalmazását találnak a lővő- és robbanószerkeztésénél is, a minek óriási jelentőségét éppen a mostani világháboru mutatta meg. Gorka Sándor dr főtítkárt jelentésében a társulat multjáról számolt be, abból az alkalomból, hogy a Természettudományi Társulat ez évben tölti be főnállásának 75-ik évét. A jelentésből megtudjuk, hogy a társulat 75 éves működése folyamán 7600 ivre terjedő természettudományi munkával gazdagította irodalmunkat. Ennek a sok munkának kiadása két és fél millió koronába került s ezt az összeget nem állami támogatásból, hanem egycseggyedül tagjai áldozatkészségből és pártolásokból fedezte. A Természettudományi Közlöny 47 kötete ma legkevesebb 30 000 példányban, a Könyvkiadó Vállalat 89 kötete pedig 170 000 példányban terjedt el hazánkban. Tagjainak száma 1841-ben 134 volt s ma 10 381 tagja van. A tagok ragaskodásának és pártolásának köszönhető, hogy a társulat életében a mult évben sem volt zökkenés. A folyóiratok és a többi kiadványok is rendszeren, a békere megszabott terjedelemben jelentek meg. A titkári jelentés után, melyet a közgyűlés osztatlan meglegedéssel vett tudomásul, Karlovsky Géza az évi zárszámadást és Ráth Arnold a könyvtár működéséről szóló jelentést terjesztette elő. A társulat a mult évben 138 925 koronát vett be. Az ülés a választások eredményének kihirdetésével végződött. Elnökök újból Ilosvay Lajos dr-t, alelnökké Eötvös Loránd bárót és id Entz Gézát, főtítkárrá Gorka Sándor dr-t választották meg. Választmányi tagok lettek: Méhely Lajos, Lóczy Lajos, Szontágh Tamás, Konek Frigyes, Pfeiffer Ignác, Sigmond Elek, Lenhossek Mihály, Tangl Ferencz, Imre József, Lechner Károly, Degen Árpád, Istvánffy Gyula, Mágócsy-Dietz Sándor, Pantocsek József, Péter Béla, Fröhlich Izidor és Zemplény Győző.

A Margó-díjat Kertész Kálmán dr nemzeti muzumi igazgatóörnek itélték oda.

Mezőgazdasági intézőbizottságok alakítása. A hivatalos lap minapi száma közli, hogy a közigazgatás hatósága körzetenként 3—3 tagból álló gazdasági bizottságot tartozik szervezni abból a célból, hogy a szántó-vető munka elvégzése (már a mennyire ezt a még hátralevő idő megengedi), minél sikeresebben legyen elvégezhető. Az ország táplálkozásának és ezzel ellenállóképességének nagyérdeke fűződik ahhoz, hogy a még rendelkezésre álló időt a lehetőség szerint kihasználják a bizottságok. Éppen ezért nem lehet hobbó kivánság ez idő szerint annál, hogy e bizottságok működését minél nagyobb siker koronázza. A rendelet főbb tartalma a következő:

A szervezendő bizottságok feladata lesz, hogy felügyeljen a rendelkezésre álló munkaerő felhasználására. Mindenki, a kinek igaereje nem saját területének szántás-vetésével foglalkozik, vagy a ki saját területének megművelését nem a kellő szorgalommal folytatja, köteles a nélkülözhető igaerejét mások földjének szántás-vetésére rendelkezésre bocsátani. A kinek saját földje egyelőre nem művelhető, szintén köteles igaerejét más földjének szántás-vetésére rendelkezésre bocsátani, a mennyiben alkalmas távolságban megművelhető állapotban lévő föld van. Az idegen földön teljesítendő munkák sorrendjét illetően elsősorban a hadrakeltnek kellő munkaerő nélkül visszamaradt családtagjaira és olyan kiskorúakra, nőkre, munkaképtelenekre, valamint kisbirtokosokra kell tekintettel lenni, a kik földjük megművelésében segítségre szorulnak. Idegen földön végzett munkáért térítés jár. Napszám szerint vagy szakmány szerint térítés címén hatvan százalékkal több díj illeti meg a személyes szolgálatot vagy egyéb szolgáltatást teljesítőt, mint a mennyi abban a községben (városban) ugyanolyan munkának napszám szerint fizetett díjazása a háborút közvetlenül megelőző időben átlagban volt. A közigazgatási hatóság a térítést lehetőleg szakmány szerint állapítson meg s napszám szerinti díjazást csak ott állapítsa meg, a hol az ilyen díjazás arra a munkára nézve eddig is kizárólag szokásban volt. Ha a fél a mezőgazdasági intézőbizottság intézkedését sérelmesnek tartja, az elsőfoku közigazgatási hatósághoz fordulhat panasszal. A rendeletnek van büntető szankciója is: két hónap és 600 korona.

A Magyar Gazdaszövetség közgyűlésének előkészítése foglalkoztatta minap a szövetség igazgatóválasztmányi ülését. Schadl Károly ismertette a birtokpolitikai akció kiterjesztését és a polgári törvénykönyv kodifikációjával kapcsolatos munkálatokat. Bár a szövetség többször foglalkozott az uzsorakérdéssel, ebben még Károlyi Sándor gróf életében ankétet tartott s azóta is több fölterjesztést intézett a kormányhoz, sőt a törvényhozás segítségét is kérte, a választmány abból az alkalomból, hogy a horvát országos kormányának a földműves nép védelmére irányuló nagyon szigorú uzsoraellenes javaslatát a tartománygyűlés előtt van, a választmány elhatározta, hogy ebben a kérdésben újabb fölrítat intéz az igazságügyi kormányhoz.

Bernát István tájékoztatta ezután a választmányt a külső forgalmi tanács vámpolitikai tárgyalásáról, a melyen az előadó szerint sikerült érvényesíteni az agrárérdeket. Paikert Alajos tett ezután érdekes indítványt, hogy a Nemzetközi (római) Mezőgazdasági Intézet, — ha ennek egyáltalán van létjogosultsága azon kívül, hogy a kormányoknak sok pénzébe kerül, — reorganizálják Budapest székhellyel. A római intézmény úgy sem felelt meg hivatásának. Ezt az indítványt három tagu bizottsághoz utasították. Ezután az erdélyi szászok telepítő-akciója került szóba. Ezt az ügyet a birtokpolitikai bizottsághoz utasították. Zichy Rafáel gróf indítványára elhatározták, hogy a jégtermelés szabályozására az üzemfolytonosság biztosítását és a jég árának maximalizálását fogják kérni, a mi a tejszállításnak is nagy érdeke. Végül a tengerhajós vállalatoknak a szubvenciója is szóba került. E szubvenciók ellen általában s azoknak a háború folyamán ellenszolgáltatás nélkül kiutalása ellen a Gazdaszövetség állást foglalt. Rámutattak ma arra, hogy e szubvenciók az ausztráliai gyapjú behozatalát segítik elő, ezzel fogják rontani békeidőben a magyar juhászatot, s hogy ez mily káros. az a mostani háború tapasztalatai bebizonyították. A bányákra nézve a dobsinai polgármestertől az az értesítés érkezett, hogy a kisembereknek is nagy érdeke lenne a bányák üzemének újból való megkezdése.

Az angol nőket mezőgazdasági munkára toborozzák. Londonból írják: Mint a „Daily Mail“ értesül, a kormány elhatározta, hogy energikusan megvalósítja a nőknek a mezőgazdaságban való foglalkoztatását. E célra toborzó kampányt kezdenek. A toborzottakat karszallalgal látják el és feljogosítják őket, hogy külön egyenruhát viseljenek.

A Czukorközpont szervezése. A most megalakult Czukorközpont — mint azt már napok előtt közöltük — elnökévé Kuffner Károly bárót, alelnökévé pedig Hirsch Albert dr.-t és Patzenhofer Konrádot választotta meg. A kereskedelmi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg Robitsek Zsigmond vezérigazgatót s Königstal Jakab és Aczél Ede dr. igazgatót nevezte ki a központ vezetőivé. A kormányt Emich Gusztáv dr. miniszteri tanácsos és Ullmann István dr. fogja képviselni.

Tavaszi vetőmagvak megrendelése. A vetési időszak közeledésére és a szállítási nehézségekre való tekintettel a földművelésügyi miniszter akként intézkedett, hogy zabra nézve csak olyan megrendeléseket fogad el, a melyek legkésőbb márczius 15 ig a vármegyei vetőmag ellenőrző-bizottság útján a Magyar Mezőgazdák Szövetségéhez a vételárral együtt beérkeznek. E határidőkön túl beérkező megrendeléseket nem fogják foganatosítani.

A termés biztosítása. A Magyar Gazdaszövetségnek Darányi Ignác elnökletével tartott igazgató-választmányi ülése a mezőgazdasági munka elvégzésének a lehetőségével is foglalkozott. Az ehhez fűződő vitában Meskó Pál előadói fejtegetése nyomán többen vettek részt. Eröss Rezső, Rudinai Molnár István és még többen vettek részt a vitában, a melyben nyomatékkal követelték a mezőgazdaságban nélkülözhetetlen iparcikkek árának maximalizálását. Némely cikikkel az árnövekedés 24 százaléktól 1000, 1100, sőt 2400 százalékos, míg a mezőgazdasági terményeknél csak 60—80 százalékgig terjed. Sok panaszra ad okot a rekvirálás, a mit a pénzügyőrök végeznek mezőgazdasági érzék nélkül. Erre nézve Darányi Ignác elnök a választmány határozatát abban állapította meg, hogy minden egyes fölmerült ügyben külön-külön fölterjesztést fognak intézni a kormányhoz.

A mezőgazdasági munka biztosítása. A Békésmegyei Gazdasági Egyesület Beliczay Gyula elnökele alatt tartott ülésén a mezőgazdasági munka biztosításával foglalkozott. A tárgyalás során a közérő kirendelése tekintetében az a nézet dombozott ki, hogy az Alföldön a közérő szervezetlen és egyáltalában nem használható fel. Békésmegyéből a munkások nagyrésze idegen törvényhatóságokba szerződik. Igen sokan vannak, a kik a legszorgosabb munka idejében is lézengenek és nem dolgoznak, csak hogy a munkabéreket felcsigázzák. Fel kellene hatalmazni a fősolgabírákat és Gyulán a rendőrkapitányt, hogy az ilyeneket szükség esetén munkára kirendelhessek, épp úgy felhatalmazást kell nekik adni oly asszonyok munkára való kirendelésére, a kiknek családi körülményei ezt megengedik. A kirendeléseknél tisztességesen meg kell azonban állapítani a munkabéreket, leghelyesebb pedig őket szakmányban dolgoztatni.

A bevetetlen földek összeírása. A belügyminiszter a minap leiratot intézett a vidéki közigazgatási hatóságokhoz, hogy azonnal utasítsák a gazdákat a bevetetlenül maradt földek bejelentésére. Ugy a földbirtokosoknak, mint a bérlóknak február végéig be kell jelenteni, hogy a birtokukon lévő mennyi területet, milyen okból kifolyólag nem művelhették meg. A bejelentési kötelezettségnek mindenki köteles saját anyagi kárának elkerülése végett eleget tenni annál is inkább, mert minden mulasztást szigorúan meg fognak büntetni. Ugyanez alkalommal bejelentendő az is, hogy a bevetetlenül maradt földek bevetésére megvan-e a szükséges munka- és igaerő, valamint vetőmag, s van-e szükség burgonya- és kendervetőmagra? Mint ezen intézkedésből is megítélhető, ezáltal igen körültekintő munkát végez a kormány, hogy a mezőgazdasági termelés minden ágazatában teljes eredmény legyen biztosítható.

Nyitra vármegyei gazdák gyűlése. A Nyitra vármegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmányja Mezey Gyula kir. tanácsos és Czobor Béla alelnök elnökele alatt igen látogatott ülést tartott. Elhatározta az egyesület, hogy a czukorrépa-termelés fokozására a gazdákat buzdítja ugyan, azonban ennek első alapfeltételül megjelöli, hogy a magasabban megállapított repaárak az önkényes

átvétellel illuzóriussá ne váljanak, azért szükségesnek tartja, hogy a becstületes és feltétlen repa-átvétel sürgősen biztosíttassék. Felterjesztést intéz a kormányhoz a czukorrépa-főző gazdasági szeszgyárak szesztermelésére kirótt újabb 30 koronás adó elengedése érdekében, mert éppen az új adóval sujtott utolsó 25 százalékos repa annyira romlott, hogy a gazdák a repát rendkívül alacsony áron és veszteséggel értékesíthették.

A czukorrépa magvak soronkívüli szállítása. Bécsből írják, hogy az osztrák vasuti miniszterium utasította az összes igazgatóságokat a czukorrépa magvaknak soronkívül való elszállítására.

Erdélyi tengeri ellátása. Brassóból írják Koós Mihály dr., a földművelésügyi miniszterium erdélyrészi kirendeltségének vezetője, az erdélyi vármegyék tengeri ellátása dolgában következőképp nyilatkozott egy brassói lap munkatársa előtt:

A Haditermény r.-t. nagymennyiségű román tengerit enged át az erdélyi vármegyék szükségletének fedezésére. Erdélynek van ugyan tengeri feleslege, a mit a birtokosoknál és a malokban requiráltak, de ez nem elég és így szükséges volt, hogy másként is gondoskodjunk Erdély ellátásáról. Éppen ezért hivatalosan is megállapítottuk az erdélyi vármegyék tengeri szükségletét. A román tengeri szállítása már megkezdődött és a vármegyék fogják az őket megillető részt megkapni. Ezzel gondoskodás történt arról, hogy Erdély közlekedése fennakadást ne szenvedjen.

A Szatmárvármegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmánya mult hó 23-iki, Böszörményi Emil dr. alelnök elnöklésével tartott ülésén elhatározta, hogy a vármegyei gazdák részére kilátásba helyezett 300 q. rézgálicznak — az alelnök és Tóth Mórész felszólalására — 500—600 q.-ra kiegészítését kéri a miniszteriumtól. A tavaszi mezőgazdasági munkák előkészítésének tárgyalásánál Tichy Gyula kir. gazdasági felügyelő közölte, hogy a kormány a vetőmag idejében leszállítására, minden lehető megtett.

A vámdíjat mindig a címzettnek kell fizetni. A külföldről eredő és a magyar szent korona országainak területére szülő postacsomagok feladói frankócédula csatolásával a küldemények vámdíjainak megfizetését további intézkedésig nem vállalhatják magukra. A vámdíjat tehát ezentul mindig a címzettnek kell fizetni. Ez az intézkedés is a főleges luxus-cikkek behozatalának megnehezítését és az aranyban fizetendő vámmal kapcsolatos fiskális érdekeket szolgálja.

Összeírják a burgonyakészleteket. Hirszerint a kormány intézkedéseket kíván tenni arra nézve, hogy a burgonyakészletek megállapíthatók legyenek. E célból, forrásunk szerint, az összeírást rendelik el. Ezzel kapcsolatban szövé kell tennünk egy igen súlyos visszaélést, mely a hivatott kereskedelemnek nemcsak nagy károkat okoz, hanem munkájában egyenesen gátolja. Arról van nevezetesen szó, hogy spekulánsok birtokába kerültek a szállítási igazolványok s ujak ki nem adatván, a kereskedők ki vannak e hivatlan elemeknek szolgáltatva. Elég talán arra mutatni, hogy a Nyírségben 9 koronás maximális ár helyett 11 koronát fizetnek olyan alkalmi üzerek, a kik burgonyával soha nem kereskedtek. A kisvárdai szállodákban tömegesen lagnak ilyen emberek, a kik szállítási igazolványok fölött egyedül rendelkeznek. Ebből magyarázható, hogy egy újvidéki borbély irásbeli kérdést intézett például egy nyírségi kereskedőhöz burgonyavásárlási ügyben, a melyet a belgrádi katonai kormányzóságnak akarna szállítani. Már most érdekes, hogy a kereskedő kénytelen ez élelmes borbéllal egy más alkalmi üzér bevonása útján lebonyolítani az üzletet, mert csak az rendelkezik szállítási igazolvánnyal. Ilyen körülmények között illetékes kereskedelmi körökben kívánatosnak tartanak, ha a régebben kiadott szállítási engedélyek érvényét egyszerűen megszüntetnék és a jövőben csakis olyanoknak adnának ki szállítási igazolványokat, a kik iparigazolványukkal bizonyítják, hogy kereskedelmi ügyletekkel foglalkoznak. A mennyiben pedig a burgonyakészletek összeírására kerül a sor, megállapítandó volna az is, hogy milyen mennyiség van hivatlan elemek birtokában.

Buzdítás a czukorrépa termelésre. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Bujanovics Sándor elnök aláírásával az összes czukorrépa termelő községek előljáróságai útján plakátok útján buzdítja a gazdákat a czukorrépa fokozottabb ter-

mesztésére. Az illetékes körök teljes tudatában vannak ugy mindazoknak a nehézségeknek, a melyek ma a cukorrépa-termelés elé tornyosulnak, még sem szabad ezek elől a nehézségek elől visszariadni, tudva azt, hogy az ország nagy érdekei fűződnek ehhez a termelő ághoz s hogy még ha áldozatot is hoznánk ennek a célznak elérése érdekében, akkor is azzal a tudattal kell azt megtennünk, hogy a háboru sikeréhez a magunk részéről is hozzájárultunk.

A cukor árának emelése. Félhivatalosan jelentik: A háborus állapotok már az elmúlt 1915. évben is felette megnehezítették a gazdák részére a cukorrépa-termelést, úgy hogy a répával bevett terület az előző évihez képest lényegesen kevesebb volt. Ez a körülmény, valamint a felette kedvezőtlen időjárás, nem különben az utaknak sok helyütt való járhatatlansága, a fuvarozási eszközök, az emberi és az állati munkaerő hiánya a cukorrépa-termelés nagymérvű visszaesését eredményezte. Minthogy pedig ezzel szemben úgy a hadsereg, mint pedig a polgári lakosság cukor-szükséglete jelentékeny emelkedést mutat, a kormánynak gondoskodnia kellett a jövő évi cukor-szükségletnek a répatermelés fokozása révén való biztosításáról. A cukorrépa-termelés fokozása azonban az eddig fizetett répaárak mellett a jelen termelési viszonyok között semmiképpen sem volt remélhető, minélfogva a kormány a közelmúltban rendeletileg állapította meg azt az ártöbbletet, a melyet a cukorgyárak az 1916. évben termelendő répáért a gazdáknak fizetni kötelesek s azt egy métermázsza répa után egy korona ötven fillérben szabta meg. Ugyancsak az említett rendelet a répaszerződésekben megállapított korlátok között teljesítendő felülfizetés alapjául veendő nyerscukor árát öt koronával emelte. Erre való tekintettel, valamint figyelemmel a cukorgyártáshoz szükséges egyéb anyagok árának és a munkabéreknek emelkedésére, szükségessé vált, hogy a cukorár olyképp állapítsák ujából meg, hogy a gyárak oly répamennyiségek szállítása iránt szerződhessenek le, amelyeknek fedezése révén a cukorszükséglet kielégítése remélhető. A cukorár megállapításánál viszont figyelembe lett véve és a beszámítás tárgyát képezte az a körülmény, hogy az áremelés azokra a cukormennyiségekre is kiterjed, a melyek az 1915—16. évi termelésből származnak és ez év szeptember havának végéig hozatnak forgalomba. Mindezeknek a tényezőknek mérlegelése után a kormány a cukor árát folyó évi március elsejétől kezdve métermázsánként tizennégy koronával emelte fel.

A borszakértő-bizottságok tagjaiul a kereskedelemügyi m. kir. miniszter Budapesten és Kolozsvárott állandó borvizsgáló szakértő-bizottságot szervezett, melynek budapesti tagjaiul a következőket nevezték ki: Abeles Zsigmond, Glück Frigyes, Jálics Ferencz, Hubert Henrik és ifj. Palugyay Ferencz. A kolozsvári állandó borvizsgáló szakértő-bizottsághoz: Baintner Ferencz dr., Farkas Samu, Szántó Miklós, Nagy Gábor és Tanács József. Ugyancsak a kereskedelemügyi miniszter a titkári teendők ellátásával a budapesti állandó borvizsgáló szakértő-bizottságnál ifjabb Kétly Károly dr. báró kereskedelemügyi miniszteri segéd-titkárt, a kolozsvári állandó borvizsgáló szakértő-bizottságnál pedig Ruzitska Béla dr. kolozsvári tudományegyetemi ny. rendkívüli tanárt bízta meg.

A vizierők hasznosítása. A Magyar Mérnök- és Építész Egyesületben a minap Steller Antal tartott nagyrértékű előadást Magyarország vizierőinek hasznosításáról. Az előadást a tőkének, a vállalkozásnak és a hivatalos világnak számos tényezője hallgatta. Ott voltak többek közt Weisz Fülöp, Kvassay Jenő, Mentics Ferencz, Bernát István, Szász Pál, Zielinszky Szilárd, Garancsy Mihály, Czako Adolf, Hoór-Tempis Mór, Bókay Árpád, Keleti Dénes, Mészáros János és sokan mások.

A Kovács-Sebestyén Aladár elnöklését tartott ülésen Steller Antal azzal kezdte fejtegetését, hogy rámutatott a háborut követő gazdasági föllendülés nagy energia-szükségletére. A háboru folyamán a tennivaló megsokasodott s ezzel szemben fogyott a munkaerő. Ezt az ellentmondást a természeti energiák jobb kihasználásával kell kiegyenlíteni s ezeknek az energiáknak a vizierők hasznosítása bő forrása lehetne. Az ipar, a mezőgazdaság, valamint a kultúra egyaránt nyerne vele, ha ezek haladása javára olcsó energiát lehetne biztosítani. A többtermelés, a mi nélkül a háborut követő terhek elviselhetetlenekké válnának, szintén meg volna az olcsó energiával valósítható. Steller becslése szerint a hivatalos felvétel szerint hasznosítható 1,700,000 lóerőenergia helyett a gyakorlatban a víz eleven erejéből hat millió lóerőnek megfelelő energiát lehetne teremteni. A mi pedig a máris megtervezett és engedelmzett telepeket illeti, ezek 460,000 lóerőt volnának képesek képesek szolgáltatni és létesítésük 258 millió korona beruházást igényelne. Ennek, valamint a többi hitelszükségletnek megszerzésére Steller azt látná célravezetőnek, ha a vizierők vállalkozásszerű hasznosítását külön törvényjavaslattal segítené elő. A tőkeszerzésnek közvetlen módja az lenne aztán (a törvényjavaslatban foglalt monopólium alapján), hogy a létesítendő telep a termelhető áram elhelyezését hosszú szerződések alapján biztosítaná s e szerződések kötvénykibocsajtás alapjául szolgálnának. A kérdés teljes előkészítésére az érdekelt minisztériumok kebeléből kellene szakbizottságot létesíteni. Előadását, a melyet megtapsoltak, azzal fejezte be, hogy a háboru után a hasznosítás jelzett módjának lehetővé tételével a háboruból hazatérő százezreknek lehetne munkát biztosítani.

A földgáz és Torda. Tordáról írják: Tudvalévő, hogy a földgáz már Torda város határáig van elvezetve, de a fogyasztókhoz való eljuttatása különféle kishitű anyagi akadályba ütközött. Most értekezletet tartott a város polgáraiból alkotott szövetkezet és azt az álláspontot foglalta el, hogy a mig a Tordai Földgáz r.-t. ki nem nyilatkoztatja, hogy a fogyasztókat sem a bevezetés költsége, sem az óradij nem fogja terhelni, a földgáz fölhasználásáról nem lehet szó. A mint ebből a határozatból látható, a földgáz nem olyan kapós Erdélyben, mint néhány képviselőházi beszéd után gondolni lehetett volna!

Magyar mezőgazdasági gép Szerbiában. Ország Róbert, a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. igazgatója Belgrádba utazott, hogy az Államvasut gépgyára részére vezérképviselést létesítsen. A Balkán mezőgazdasági föllendülésével kapcsolatban a magyar gépipar jó piacra számíthat itt is, Kis-Ázsiában is.

A »Ratin« bakteriológiai laboratórium részvénrtársaság patkányokat és egereket ölt betegség specifikus eloldozóját tenyészt. E praeparatum, melyet Magyarorszon a »Ratin« vezérképviselő, Budapest, Rottenbiller-utca 30. »Ratin« elnevezése alatt hoz forgalomba, a patkányokat és egereket ellenállhatatlanul vonzza és még a legbőségesebb csapás esetén is rövid idő alatt kiirtja, mert egyik rácsáló a másikat fertőzi. A m. kir. állami bakteriológiai intézet véleménye szerint semmi más állatra a »Ratin« nem ártalmas. Mezei egerek irtására szintén sikerrel alkalmazható a »Ratin«. Elismeréssel nyilatkoznak a legnagyobb gazdaságok, malmok és egyéb nagy vállalatok az ország minden részéből.

Jelentés a budapesti takarmányvásárról 1916. évi március hó 3-ik napján.

Hozatalok és árak.

I. Szálas takarmányok.		Főlhozatal mm.-kint	Árak fillérekben
1. Réti széna I. rendű, ó	20 szekér	1900—2200	
2. " " II.	100 "	1200—1800	
3. " " I. r. új (csak jun. jul.-ban)	" "	" "	
4. " " II.	" "	" "	
5. Sarjuszéna	" "	" "	
6. Muharszéna	50 "	1800—2400	
7. Luozernaszéna	5 "	2000—2500	
8. Lóhereszéna	" "	" "	
9. Kőesszéna	" "	" "	
10. Zabos bükköny széna	20 "	1600—2000	
11. Takarmányszalma (árpa)	" "	" "	
12. Tengeriszár	" "	" "	
Összesen szálas takarmány:		195 szekér	
átlag á 1400 kg.		Összes suly: 273,000 kilogramm.	
II. Szalma s alomfélék.			
13. Alomszalma	20 szekér	900—1100	
14. Zsuppszalma	5 "	1200—1400	
15. Szalmaszeoska	" "	" "	
16. Réti széna III. rendű, csomagolásra	10 "	900—1000	
Összesen szalmaféle:		35 szekér	
átlag á 1200 kg.		Összes suly 42,000 kilogramm.	

A vásár forgalma.

Legtöbb széna érkezett honnan? Alsónémedi és Laczháza.
Legtöbb szalma érkezett honnan? Ócsa és Soroksár.

S Z E S Z

A szeszületben e héten is a helyzet változatlan volt és prompt árut alig lehetett kapni, mert a készletek igen esekélyek és nyersesz gyéren érkezett be a finomítókhöz. Rendelések nagy számmal érkeznek, azonban teljesíteni csak egy kis részét lehetett, mert még a régi szállítások is nagyrészt vissza vannak.

Finomított szesz 360—370 K, ajánlottak. Nagybani üzlet alig létesült csak kisebb tételek kerülnek forgalomba. Vidéki kartellen kívüli finomítók részéről alig volt ajánlat.

Denaturált szeszben szintén nagy a kereslet azonban itt is nagy áruhiány lévén csak kisebb tételekkel lehetett szállítani 135—140 kor.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz gyéren ajánlottak és néhány tétel maximális áron kelt el.

NYILTTÉR.

F. rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

**A borjak felnevelése legjobban
sikerül, ha mindjárt születésük
után beoltatjuk azokat**

BORJUTÜDŐLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragályosírak a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással **HATÉKONYAN** védekezni.

A megfelelő szérumok hazánkban a

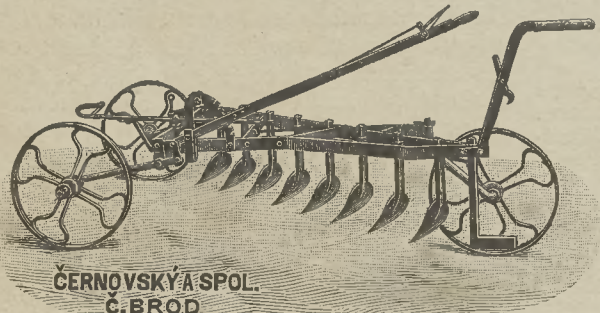
Jenner-Pasteur Intézetben
Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. a.
készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgálatnak

Felölős főszerkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

ČERNOVSKÝ & CO. gazdasági gépgyár és vasöntőde BÖMISCH BRÖD, PRÁGA MELLETT.

Ajánlja, míg a készlet tart, tavaszi talajművelésre a legjobban bevált EREDETI

ČERNOVSKÝ A SPOL.
Č. BRÖD

**ČERNOVSKÝ-féle 6 és 8 soru
cultivátorokat, vasboronákat,
ekéket, hengereket stb.**

Csak aki mielőbb rendel lehet jól és olcsón kiszolgálva, mielőtt a készlet kimerül, mert utjonnan semmi sem készíthető már el.

Eredeti **STOCK** **MOTOREKE**

nagyszámu rendelés folytán csak áprilisi szállításra kapható!

III-ik ekevezető tanfolyam márczius végén kezdődik!

Eddig kb. 1400 gép van üzemben.
Hazánkban 120 STOCK EKE dolgozik.

Néhány referencia :

Diószegi gazdasági cukor és szeszgyár	4 drb.
Magyar Cukoriparr.-t. Szerencs és Botfalva	3 „
Bereg megye alispáni hivatala Beregszász	2 „
Iovag Wiener-Welten, Béke és Csütörtök	2 „
Strasser Róbert uradalom, Felsőireg	2 „
Bischitz Salamon és Fia, Majsamiklósvar	2 „
dr. Gross Imre és Jenő Üszögh-Tiszalucz	3 „
Ring Lipót és Samu, Kaposvár	2 „
Zirczi apátság, Zircz	2 „
Abauj-Torna vm. törvényhatósága, Kassa	2 „
stb. stb.	

≡ 7 éves referenciák tartósságra. ≡

Állandó nagy raktár BUDAPESTEN tartalék-alkatrészekből és saját javítóműhely. ≡≡≡

III-ik ekevezető tanfolyam márczius végén kezdődik!

Vezérképviselő:

MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

okl. gépészmérnökök mérnöki irodája,

Budapest, VI., Vilmos császár-ut 45. I. em.

Telefon interurbán: 76—94.

Sürgönczim: „Diplings.“

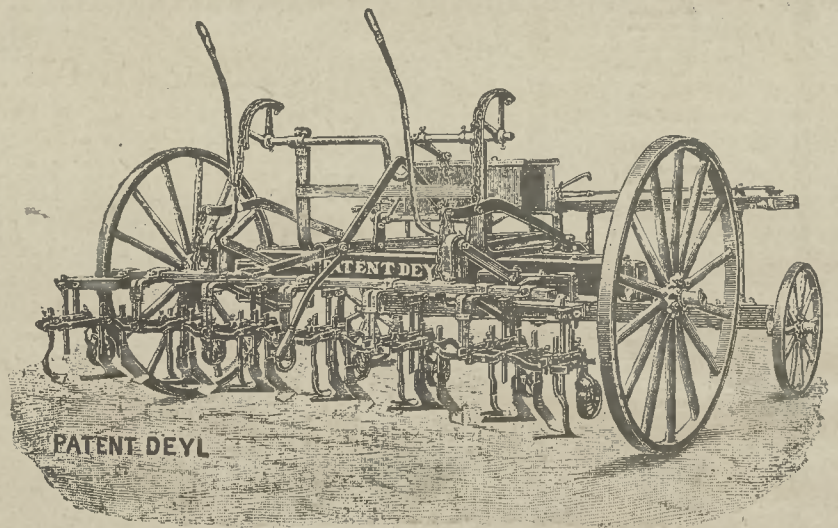
A DEYL -féle speciális szab- dalmazott kapológépek önműködő kapakéskeretekkel és kormányzó- készülékkel,

mindennemű kapásnövények számára korszakalkotó lendületet adtak különösen a répaművelésnek. Ezen speciális répaművelő eszközöket a könnyű súly és egyszerű kormányozhatóság mellett a kapakéskeretek zseniális elhelyezése, beosztása és a

kézimunkát teljesen pótló működése

jellemzik. Alig ismerünk eszközt, mely a munkáskéz hiányát és kvalitatív munkáját ily megfelelően és kifogástalanul pótolná, sőt sok esetben felül is mulja. A szabadalmazott kormányzókészülék egy pillanat alatt könnyen kiemeli az egész kapaszerkezetet, miáltal a vonóállatoknak a sorból való netáni kilépése ki van zárva.

A kapakések alkotta parallelogram változatlanul egyenlő metszési szöget biztosít, a kapák elmés elrendezése következtében a répa eltemetése vagy megsérülése teljesen lehetetlen, amellett a kapák egészen a növénytörzsek közvetlen közelségében dolgozhatnak.

Ezen óriási előnyökre vezethető vissza a DEYL-kapák elterjedése és közkedveltsége a kontinensen, mert a gyakorlati gazdák mindjárt felismerték ezen eszközben a répaművelésnek gépielővel czélszerűbben és gazdaságosabban elérhető módját a jelen munkáshiány és munkabér közepette, amint az kézimunkaerővel keresztülvihető nem volna. A 2-5-soros egy ökör- vagy ló befogására alkalmas villarudakkal ellátott DEYL-kapák a sorköztávolság szerint 12-18" azaz 30-45 cm.-ig állíthatók be. ♦♦♦♦♦ Ajánljuk, ugy a kapológépek, mint a már üzemben levő kapák tartalékrészeinek sürgős megrendelését, mert a munkás és nyersanyag hiány folytán a DEYL-gyár teljesítőképesége lényegesen kisebb. ♦♦♦♦♦

Kizárólagos egyedélarusítás Magyarország részére:

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi Vezérképviselő: **SZÚCS ZSIGMOND,**

Budapest, VI., Teréz-körút 26. szám.